

Bütün ülkelerin proleterleri birleşin!
Karkerên hemû welatan yekbın!

İŞÇİNİN SESİ

5(1). Kongre'nin yolundan komünist partisiyle silahlan!
Yıl:12, Sayı:287, 22 Temmuz 1985

Türkiye halkının mutlu geleceği tek bir koşula, gericiliğe karşı savaşta işçi sınıfının hegemonyasına bağlanmıştır.

Muhalefetleri burjuvalıklarıyla sınırlıdır

HP'den sonra MDP kongresi de yapıldı. Eski MHP'li faşistler, kongrede Sunalp'e açık destek verdiler. Kongre öncesinde *Yeni Düşünce*, Sunalp'in "tek güçlü aday" olduğu, mutlaka seçileceği yolunda yayın yaptı. Sunalp kongre salonuna "Hitlervari" selamla girdi. "Ülkücü gençler"in görevli kolluğu takarak abluka altına aldıkları salonu "Hitlervari selam"la dolaştı. Kongreyi açış konuşmasını yapmak için kürsüye geldiğinde ise kendisine MHP geleneğine uygun olarak "kılıç, Kuran ve Türk bayrağı" sunuldu. Böylece, cuntanın "has" adamlarının nasıl bir siyasal kimliğe sahip olduğu birkez daha gözler önüne serilmiş oldu.

Bütün bu çabalara rağmen kongre kendisinden beklenen "misyonu" yerine getirdi, Sunalp devrildi, yerine büyük bir oy çoğunluğuyla, "bir bilenin adamı" olduğu söylenen Söylemezoğlu getirildi. Böylece bir muvazaa partisinin daha "alın karası" yıkanmış, temizlenmiş(!) oldu.

MDP kongresinden sonra ortalığı "sağda" birleşme tartışmaları sardı. Önce Cindoruk hükümetin uygulamalarına karşı "Meclis içi çözüme" gitmekten söz etti.

"Meclis içi" çözüm gibi "erken seçim" sözleri de zaman zaman ortalıkta dolaşıyor ama bu sözler burjuva muhalefet tarafından şimdilik titizlikle "propaganda belgisi" düzeyinde tutuluyor.

Nitekim "sağda birlik" belgisiyle ortaya çıkan ve Sunalp'i "sağın birliği önündeki en önemli engel" ilan eden Söylemezoğlu'nun, seçildikten sonra ilk söylediği sözler, önemli olanın "birleşmekten çok bütünleşme" olduğu, "birleşmenin ancak ara seçimlerden sonra gündeme gelebileceği" oldu. (*Milliyet*, 15 Temmuz 1985) Bugün gerek "yeni" MDP'de olsun gerekse DYP çevrelerinde olsun artık "sağın birliği"nden çok "bütünleşmesinden" söz ediliyor.

Görünen, *tüm* burjuva siyaset güçlerinin, hayat onları zorlamazsa, "muvazaa görüntüsünden kurtarılmış parlamentoyla" en azından 1986'da yapılması beklenen ara seçimlere kadar tıngır mıngır gitmek temelinde, zımnen de olsa anlaştıklarıdır.

Ülkede muhalefet için çok elverişli koşullar olmasına rağmen, işin ağırdan alınması, asıl olarak, burjuvazinin halk yığınlarının öfkesini patlatabilecek davranışlardan kaçındığını gösteriyor. Erken seçim, Meclis aritmetiğini değiştirme girişimleri şimdilik tehlikeli bulunuyor.

Burjuva muhalefet işi ağırdan alıyor ama ülkede seçim ortamına benzer bir hava da yaşanıyor. Cindoruk'un yaptığı geziden hemen sonra Özal Trakya gezisine çıktı. Şimdi sırada Malatya ve Diyarbakır gezileri var.

Öte yandan Demirel artık doğrudan siyasal iktidarın uygulamalarına yönelik muhalefete başladı. "Geleceğin başbakanı" havalarında eleştirilerini özellikle Özal'a yöneltiyor.

Liberal basın da son zamanlarda, bir alternatif oluşturmaya değil de siyasal iktidarı yıpratmaya yönelik bir "muhalefet" içine girdi. *Milliyet* gazetesinin, Çin gezisinde, özellikle Singapur'da olan rezaletleri açıklayan yazısı geniş yankı uyandırdı. İktidar çevreleri, "bunlar her resmi gezide olan şeylerdir", "biz olsak bu yazıyı basmazdık" gibi sözlerle kendilerini "savunmaya" kalktılar. Böylece kokuşmuş, iğrenç ahlak anlayışlarını, üstelik bunu burjuvazinin tümüne de mal ederek, ortalığa sermiş oldular.

Geçtiğimiz günlerde bu "muhalefetin" dikkatini yoğunlaştırdığı noktalardan biri de Zeynep Özal oldu. Alışılmış bir başbakan kızından çok sıradan bir burjuva kızı gibi davranan Zeynep Özal'ın diskotekte dansetmesi, çıplak ayakla dolaşması vb. karşısında öyle bir ahlaki fırtına estirildi ki, Semra Özal yakında evleneceğini açıklayarak, kızını evlilik kurumunun "kutsal duvarlarıyla" korumak zorunda kaldı. Ama burjuva muhalefeti bu "kutsal duvar"ın bile durdurabileceği kuşkuludur. Şimdiden Zeynep Özal'ın "davulcuya varacağı" söylentileri ortalığı sardı.

Otoriter eğilimli baskıcı rejimin uyguladığı siyasete karşı, Türkiye halkına gelecek vaat eden hiçbir tutarlı, inandırıcı alternatif getiremeyen burjuva muhalefet, yukarıda bazı örneklerini verdiğimiz düzeylere düşen bir yıpratma siyasetiyle sözüm ona bir "muhalefet yapıyor". Yığınların psikolojisini dikkatle gözlüyor, Mehter Takımı gibi bir ileri iki geri giderek, ara rejimden güdük mü güdük bir burjuva demokrasisine "en yumuşak" şekilde geçmeye çalışıyor. Kullandıkları keskin "demokrat dil"de bu amaca ulaşmak içindir.

Burjuva muhalefetin bu tutumu halk yığınlarının hem çıkarlarına, hem ihtiyaçlarına, hem de psikolojilerine ters düşmektedir. "Türkiye halkının özgür, bağımsız yaşantısı, mutlu geleceği tek bir koşula, gericiliğe karşı savaşta işçi sınıfının hegemonyasına bağlanmıştır. İşçi sınıfına bu hegemonyayı yaşama geçirebilmek için Marksizm-Leninizmi doğru özümsemiş, doğru kullanan ve siyaset sanatıyla doğru birleştirebilen bir komünist partisi gerekiyor." (TKP-*İşçinin Sesi* 5(1). Kongre kararlarından.)

Güzide Akalan

Bugün ileri işçilerin Türk-İş'in sınıf uzlaşmacısı kabuğunu parçalama olanakları her zamankinden fazladır.

S ndikalar kaynıy r

Türkiye'de sendikal yaşam, kelimenin tam anlamıyla patlamaya hazır bir barut fıçısıdır. On binlerce işçi, yetkili sendikanın tesbiti yılan hikayesine döndürüldüğünden, toplu sözleşme masasına oturamamaktadır.

Toplu sözleşme masasına oturabilmek için savaşım veren on binlerce işçinin hoşnutsuzluğu bir yana, Türkiye'de imzalanan toplu sözleşmeler yüzünden *açık* hak kaybına uğrayan işçiler de vardır. Örneğin, İstanbul'da Beyoğlu Havagazı İşletmesi'nde çalışan 480 işçi yeni sözleşmeye göre, artık fazla çalışma ücretlerini yüzde 100 üzerinden değil, yüzde 50 üzerinden alacaklardır. Gene sözleşmeyle, 40 saat olan haftalık çalışma süresi 45 saate çıkarılmış, ikramiyeler 112 günden 104 güne, evlilik izni 5 günden 4 güne, doğum izni 5 günden 3 güne indirilmiştir. Ve bu sözleşme işçilere getire getire, *üç yıl için* yüzde 36'lık bir ücret "zammı" getirmiştir!

Havagazı işçilerinin başına gelen, çarpıcı bir örnektir ama diğer tüm sözleşmelerin getirdiği "hak"lar da bundan pek farklı değildir. Bu dönemde imzalanan sözleşmelerin çok büyük bir çoğunluğu yıllık enflasyon oranının yarısı oranında bir "ücret artışı" sağlamaktadır.

İşçi sınıfı bu gerçeğin bilincindedir. Ve sendikalar, özellikle DİSK'li işçilerin akın ettiği sendikalar kaynamaktadır. İşçiler, sendika yönetimlerini pasifliklerı, uzlaşmacılıkları nedeniyle eleştirmekte, eylem isteklerini açıkça belirtmektedirler. "Taban baskısı"ndan bunalan, açık yığınsal eylemlerden de korkan sendika yöneticileri, üstlerindeki basıncı hafifletmek için çeşitli taktiklere başvuruyorlar.

Buna, Türk-İş'in en sol sendikası olmakla övünen Petrol-İş'ten bir örnek verelim. Bu sendikanın *Petrol-İş* adlı dergisinde, "Toplu sözleşmeler huzursuzluk yaratıyor" başlıklı bir yazı yayınlandı. Bu yazıda, işçilerin toplu sözleşmelerden *haklı* olarak memnun olmadıkları belirtiliyor ve şöyle deniyor:

"...Ülkemizde yapılan sözleşmelerle övünç duyacak hiçbir sendikacı yoktur. Olmamalıdır." *(Petrol-İş,* sayı: 55-56)

İnsan bu sözleri okuyunca, sendikacıların özeleştiri yaptıklarını sanıyor. Ama yazıyı biraz daha okuyunca, bu sosyal demokrat sendikacıların "ne" yaptıkları ortaya çıkıyor.

Yazıda, yukarıda verdiğimiz sözlerin ardından, bu sözleşmeler nedeniyle sendika yönetimlerini suçlamanın "ucuz" ve "işveren değirmenine şu taşımaktan öte bir yarar sağlamayacak" bir tutum olduğu söyleniyor. Petrol-İş yöneticilerine göre işçiler, sendika yönetimlerini eleştirmemeli, patronlara, hükümete karşı savaşmalıdırlar.

Sendika yöneticilerinin yaptığı yavuz hırsızlıktan başka birşey değildir. Türkiye'de yaşananlar, sarısından pembesine bugün varolan sendika yönetimlerinin büyük çoğunluğunun, sınıfın savaşa dalmasının önündeki önemli engellerden biri olduğunu açıkça ortaya koymuştur. İşçi sınıfı patronlara, hükümete, yasalara, baskılara karşı savaşım yükseltmek istiyorsa, sendikalar içindeki pasifist, sınıf uzlaşmacısı tutumlara karşı da savaşımı yükseltmek zorundadır.

Petrol-İş'teki yazıda neden kötü sözleşmeler imzaladılarını şöyle açıklıyorlar:

"İşçilerin yarıya yakınını kapsayan grev yasağı, diğer yarısı için de grevin başarısını neredeyse imkansız kılan kısıtlamalar sonucu, sözleşmelerin, YHK'na gitmesini olsun engellemek için sendikalar toplu iş sözleşmelerine imza atmak durumunda kalmaktadır." *(Agy)* (abç)

Sendika yöneticilerinin "kötünün iyisini" tercih etme mantığı bugün kendileri de dahil tüm sendikal hareketin önündeki en büyük tehlikedir. İşçi sınıfı dünkü deneyiminden de biliyor ki bu mantığın sonu yoktur. Kötünün iyisine savaşmadan teslim olma tutumu, gericiliğin saldırılarına en elverişli ortamı yaratmaktadır. Nitekim bugün tüm senidikal hareket, yeni yeni saldırılara hedef olmaktadır.

Taban baskısından bunalan sendika yöneticilerinin bugünlerde sıkça başvurdukları bir başka taktik de tabandan kongre kaçırmaktır. Bunun çok ilginç örneklerinden biri Toleyis'te yaşanıyor. Toleyis son genel kurulundan bu yana üye sayısı iki katına çıkmış bir sendikadır. Bu üyelerin çok önemli bir bölümü eski DİSK üyeleridir. Tabandan yükselen, demokratik sendika, erken genel kurul istemleri karşısında sarı yönetimin yaptığı, yönetimde uyuşmazlık var gerekçesiyle sendikayı kayyuma teslim etmek olmuştur. Yasaya göre, bu durumda, erken genel kurula değil olağanüstü genel kurula gitmek gerekiyor. Olağanüstü genel kurul ise yeni seçilen delegelerle değil eski genel kurul delegeleriyle toplanır!

Kısacası bugün, özellikle eski DİSK'li işçilerin aktıkları sendika yönetimleri, tabanlarından iyice yükselen eleştirilerle sallanmaktadır.

Şükran Ketenci, sendikalardaki bu durum üstüne şunları yazdı:

"Bütün koruyucu idari kararlar, yasal önlemlere rağmen seçimler, sendikacıların korkulu rüyası haline gelmiştir. *Birazcık* demokratik işleyebilecek bir delege seçimi ardından gelecek genel kurullarda, bugünkü yönetici kadroların *çok büyük çoğunluğunun tasfiye olacağını* hem *sendikacıların kendileri,* hem de onları yeğleyen *işverenler* ile *siyasi iktidar çok iyi bilmektedir." (Cumhuriyet,* 27 Haziran 1985) (abç)

Sendikacıların, patronların ve siyasal iktidarın çok iyi bildiği bu gerçeği ne yazık ki bizim sollarımız bilmemekte ve bilmeye de niyetli görünmemektedirler. Bugün ileri işçilerin, Türk-İş'in sınıf uzlaşmacısı kabuğunu parçalamaları ve işçi sınıfından başka kimsenin malı olmayan bu büyük gücü muazzam bir güç haline, işçi sınıfının güçlü bir kalesi haline getirmelerinin olanakları her zamankinden fazladır. Ve bu olanak kullanılabilirse işçi sınıfının sendikal birliği yönünde atılmış büyük bir adım olacaktır. Böyle bir fırsatın sınıfın önünde durduğu bir dönemde oportünistler sosyal demokratlarla elele DİSK'i yeniden kurma çabalarına girişiyorlar. DİSK ve bu davadan yargılanan sendikacılar üzerindeki tüm yasakları, baskıları kırmak, bugün, demokrasi savaşımının çok önemli bir parçasıdır. Partimizin 5(1). Kongre kararlarında da belirtildiği gibi, "istediği sendikayı kurmak ve istediği sendikacıları göreve getirmek işçi sınıfının en doğal hakkıdır." "Bu hak onu gaspedenlerin elinden koparıp alınmalı, ancak DİSK'i yeniden kurma yönünde kullanılmamalıdır. DİSK'in bayraklaştırdığı devrimci sendikal savaşım gelenekleri Türk-İş içinde canlandırılmalı ve Türk-İş'e egemen kılınmalıdır." *(TKP-İşçinin Sesi 5(1). Kongre 1985, Belgeler,* s.69).

Haydi 5(1). Kongremizin ışığında Türk-İş'e, Türk-İş'i sınıfın güçlü bir kalesi haline dönüştürmeye.

Aliye P. Atılgan

İŞÇİNİN SESİ

Türkiye'den 4 kitap gönderilerek abone olunabilir. ■ Yazışma adresi: PO Box 407 London, E16 2EA ■ Baskı: Morning Litho Printers Ltd (TU) ■ Gönderilen yazıları yayınlayıp yayınlamama ve tersine bir istek belirtilmedikçe düzeltme, ya da kısaltma hakkı yayın kurulunundur. Hiçbir yazı geri gönderilmez.

Kongremiz hayırlı olsun

Yoldaşlar,
Partimizin, oportünistlerin yarım yüzyılı aşkın bir süredir toplamadıkları 5. Kongre'yi büyük bir başarıyla gerçekleştirdiğini öğrendik. Bu aynı zamanda bizim 1. Kongremizdir. Partimizin vereceği onurlu görevleri her an üstlenmeye hazırız. Kongremiz hayırlı olsun.

S. Kibar, Ankara

Paris İşçi Birliği'nden haberler

Değerli Yoldaşlar,
Paris İşçi Birliği'nin (PİB) çalışmaları giderek genişliyor. Uzun süredir sürdürdüğümüz çalışmalarımızın olumlu meyvalarını topluyor olmak bize mutluluk veriyor.

Son iki aylık dönemde, festivallere ve yürüyüşlere katıldık.

Mayıs ayının sonunda, Vierzan'da "Fransa'daki göçmen işçiler, kültürleri, gelenekleri" konulu festivale, folklor ekibimiz ve oturumlara katılmak üzere bir temsilcimiz davet edildi. PİB Folklor Ekibi festivalde büyük ilgi gördü. PİB temsilcisi olarak festivale katılan yoldaşımız ise göçmen işçilerin sorunlarının tartışıldığı oturumlar boyunca aydınlatıcı, yol gösterici konuşmalar yaptı.

Haziran ayının ikinci haftasında aynı günde iki festivale birden davetliydik. Bunlar CFDT'nin düzenlediği bir festivalle Antony'de düzenlenen bir başka festivaldi.

PİB Folklor Ekibi iki festivale de katıldı. Biz de iki festivale bölünerek yiyecek masası açtık. Bu festivallerde değişik guruplardan çeşitli insanlarla ilişki kurduk, onlara derneğimizi tanıttık.

Haziran'ın üçüncü haftasında Barış Yürüyüşü'ne katıldık. Yürüyüş geçen yıllara oranla sönük geçti. Ama gene de saatlerce, durmadan yağan yağmura rağmen binlerce insan katıldı.

Yürüyüşe hem aktif katıldık hem de Nazım Hikmet afişlerimizi, Kadın Kollektifi'nin yaptığı minik karanfilleri ve Fransızca yayınlarımızı sattık.

Şimdilik haberlerimiz bu kadar. Yoldaşça selamlar.

Z.Ç., Paris

5(1). Kongremizi selamlıyoruz

Değerli Yoldaşlar,
Önce TKP-*İşçinin Sesi*'nin 5(1). Kongresi'ni coşkuyla selamlarız. Haber Rotterdam İşçi Merkezi'nde büyük bir sevinçle karşılandı. 5(1). Kongre, belgeleriyle, kararlarıyla, onayladığı yeni program ve tüzükle bizleri çok daha ileri konumlara sıçratacak bir kıvılcımdır.

Kongre haberini kutladıktan sonra yaptığımız ilk iş, kongre belgelerini incelemek, kararları defalarca okumak oldu. Tabii, devrim yolumuza ışık tutan bu belgeleri yalnızca okumak yeterli değildir. Kongrenin aldığı kararları daha iyi kavrayıp özümseyebilmek için hafta sonu eğitimleri yapmaya başladık. Eğitim çalışmalarımız her pazar Rotterdam İşçi Merkezi'nde sürmektedir.

Eğitimlerimizin yanı sıra hep birlikte eğlendiğimiz, yeni yerler görüp bilgimizi genişlettiğimiz piknik ve geziler de düzenliyoruz. Geçtiğimiz hafta sonu ilk kez Hollanda dışına bir gezi düzenledik ve Belçika'ya gittik. Geziyi düzenleyen yoldaşlarımız görevlerini tıkır tıkır, başarıyla yerine getirdiler. Gerçekten çok eğlendik, dinlendik ve birçok şey öğrendik. Yaz ayları boyunca bu tür gezileri de sürdüreceğiz.

Tüm yoldaşlara selamlar, çalışmalarında başarılar.

İşçi Merkezi, Rotterdam

KKTC Anayasası'na kısa bir bakış

Yoldaşlar,
Bu mektubumda, güdük bir burjuva demokrasisi anlayışından bile uzak olan yeni KTFD anayasasının bazı yönlerine değineceğim.

"Toplu Sözleşme ve Grev Hakkı" başlığı altındaki 54. Madde şöyle diyor:

"1. Çalışanlar, işverenle olan ilişkilerinde, ekonomik ve sosyal durumlarını korumak ve düzeltmek amacıyla toplu sözleşme yapmak ve grev hakkına sahiptir.

"2. Grev kakkının kullanılması, yalnız ulusal güvenliği, Anayasal düzeni, kamu güvenliğini veya bu anayasanın herhangi bir kişiye sağladığı hak ve özgürlükleri korumak amacıyla yasa ile düzenlenebilir."

Görüldüğü gibi 1. maddede verdiğini ikinci maddede geri alıyor. Nitekim 1975 anayasasında da buna benzer maddeler vardı ve hükümet bu maddelere dayanarak birçok grevi yasaklamış veya ertelemişti. Örneğin, 1985 yılında El-Fen grevi hükümet tarafından yasaklandı. Yine bu yıl Mart ayında cezaevlerinde çalışanların grevi üç ay ertelendi. Bu örnekler çoğaltılabilir.

"Düşünce, Söz ve Anlatım Özgürlüğü" başlığı altındaki 24. madde de şöyle:

1. Herkes, düşünce ve kanaat özgürlüğüne sahiptir, kimse düşünce ve kanaatlarını açıklamaya zorlanamaz. Düşünce suçu yoktur."

Bu şıkta verilmiş gibi görünenler de 3. şıkta geri alınıyor:

"2. Söz ve anlatım özgürlüklerinin kullanılması, yalnız ulusal güvenlik, anayasal düzen, kamu güvenliği, kamu düzeni, genel sağlık, genel ahlak yararı için veya başkalarının şöhret ve haklarının korunması veya bir sırrın açıklanmasının önlenmesi veya yargının otorite veya tarafsızlığının sürdürülmesi için gerekli ve yasanın koyduğu yöntemlerle, koşullara, sınırlamalara veya cezalara bağlı tutulabilir."

Anayasanın dernek kurma bölümü 1975 Anayasası ile aynı. Madde 25'te şöyle deniyor:

"1. Türk yurttaşları önceden izin almaksızın dernek kurma hakkına sahiptir. Bu hakkın kullanılışında uygulanacak şekil ve usuller yasada gösterilir. Yasa ulusal güvenliğin, kamu düzeninin ve genel ahlakın korunması amacıyla sınırlar koyabilir."

Bir kez burada Türk olmayanların dernek kurmaları engelleniyor. İkincisi burjuvaziye karşı savaşta ilerici bir örgütün tuttuğunu koparabilir eylem koyabilmesinin önü kapatılıyor. Aynı maddenin üçüncü şıkkı şöyle: "Dernekler yasanın öngördüğü durumlarda yargıç kararıyla kapatılabilir. Ulusal güvenliğin kamu düzeninin ve genel ahlakın korunması bakımından gecikmede sakınca bulunan durumlarda da yargıç kararına kadar, yasanın açıkça yetkili kıldığı mercinin emriyle faaliyetten alıkonulabilir."

"Siyasal partilerin uyacakları ilkeler" bölümünde 71. maddenin 1. şıkkında şöyle deniyor:

"Siyasal partilerin tüzük, program ve çalışmaları devletin, ülkesi ve halkı ile bölünmez bütünlüğüne, insan haklarına, halk egemenliğine, demokratik ve laik cumhuriyet va Atatürk ilkelerine aykırı olamaz." Böylelikle legal siyaset KTFD'ni meşru sayan burjuva partilerle sınırlanmış oluyor.

5. Ülkede devrimci durumun başgöstermesi halinde burjuvazinin ne yapacağını "Sıkıyönetim, seferberlik ve savaş hali" bölümünün 127. maddesi açıklıyor:

"1. Anayasa'nın tanıdığı özgür demokratik düzeni veya temel hak ve özgürlükleri ortadan kaldırmaya yönelen veya olağanüstü hal ilanı gerektiren hallerden daha vahim şiddet hareketlerinin yaygınlaşması veya savaş hali, savaşı gerektirecek bir durumun başgöstermesi, ayaklanma olması veya yurda veya cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışmanın veya ülkenin ve halkın bütünlüğünü içten veya dıştan tehlikeye düşüren şiddet hareketlerinin yaygınlaşması nedeniyle, cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu, Cumhuriyet Güvenlik Kurulu'nun da görüşü alındıktan sonra süresi üç ayı geçmemek üzere, yurdun bir veya birden fazla bölgesinde veya bütününde sıkıyönetim ilan edebilir. ...

"Cumhuriyet Meclisi, üye tam sayısının salt çoğunluğu ile sıkıyönetim kararını değiştirebilir, gerekli gördüğü takdirde sıkıyönetim süresini uzatabilir, kısaltabilir veya sıkıyönetimi kaldırabilir."

Şu birkaç maddeden bile görülebileceği gibi, bu anayasa demokratik bir anayasa olmaktan uzaktır. Örgütlenme ve düşünce özgürlüğüne getirdiği kısıtlamalarla, kısıtlı burjuva anayasalarından bile çok geriye düşmektedir.

Fakat bu anayasa faşist bir anayasa değildir, bir faşist devleti öngörmüyor. Türkiye anayasası ile çok benzerlikler taşıyor. Nitekim, taslak mecliste tartışılırken muhalefet partileri "kimden ve nereden geldiği belli olmayan maddeler"den yakınıyorlardı.

Bugün Türkiye'de anayasaya faşist deyip faşizmin var olduğunda ısrar edenler aynı yargıya Kıbrıs konusunda da varmak zorundadırlar. Aksi takdirde kendi içlerindeki tutarlıkları kaybolur.

Selamlar.

Metin Haznedar, Londra

Büyük Emel

Haklıyız, hak için gerekirse öleceğiz
Bu düzeni tarihin çöplüğüne göndereceğiz
Yılmayacağız baskı ve zulümlerden
Can vereceğiz seve seve devrim yolunda

Yolumuz devrim, geleceğimiz sosyalizm
Göklerde dalgalanıyor kızıl gömleğim
Bize yön veren Marksizm-Leninizm
Komünizmi kurmaktır büyük emelim

İnancımız büyük, sarsılmaz güvenimiz
Kenetlendi, çelik bilek oldu gönüllerimiz
Aynı anda çarpar kalplerimiz
Komünizmi kurmaktır büyük emelimiz.

H. Çakmaklı, Ankara

İŞÇİ MİZAHI

Türkiye usulü Kırmızı Şapkalı Kız masalı.

Gerçekten düşüyorlar

Bildiğimiz gibi, içinde Evren'in ve Özal'ın da bulunduğu asansör "aşırı yüklenme nedeniyle" düştü. Asansörde bulunanların anlattığına göre "düştüklerini" ilk kez Evren farketmiş ve şöyle bağırmış:

"Biz yukarı değil aşağı doğru gidiyoruz. Düşüyoruz, düşüyoruz!"

Ne diyelim, herhalde "allah söyletiyor"!

M.Ö., Paris

Düzeltme:

Geçen sayımızın 14. sayfasında yer alan Ayla Antepli yoldaşımızın yazısının başlığı bir yanlışlık sonucu "Portekiz'de son raund oynanıyor" şeklinde verilmiştir. Başlığı "Portekiz'de yeni bir raund oynanıyor" şeklinde düzeltir, okuyucularımızdan özür dileriz.

Emperyalist zincirin Filipinler halkası temellerinden sarsılıyor

Güneydoğu Asya'nın zayıf halkalarından Filipinler kaynıyor. Marcos'un yıllardır sürdürdüğü kanlı diktatörlük halk yığınları arasında öylesine derin ve yaygın bir nefret uyandırmıştır ki, bugün halkın ezici çoğunluğu Marcos rejiminin devrilmesini istemektedir.

Filipinlerde, halkın geniş desteğini kazanmış Yeni Halk Ordusu, Filipinler'in 73 eyaletinden 59'unda faaliyet göstermekte, 41 bin 615 köyün yüzde 20'sini kontrol etmektedir. Önceleri ülkenin doğu kıyılarında yoğunlaşan sınıf savaşımı, bugünlerde batıya doğru hızla yayılmaktadır. Bunun son bir örneği, Negros adasında 300 bin şeker kamışı işçisinin başlattığı grevdir. Sınıf savaşımının Filipinler'deki bu yükselişi, Marcos'un kanlı ordu birliklerinin vahşetinin, halkın savaşkanlığını arttırmaktan başka bir işe yaramadığını gösteriyor.

Eski sömürgesi Filipinler'de yaşamsal çıkarları olan ABD, hem bu çıkarlarını korumak hem de Filipinler zayıf halkasının kopuşunu önlemek için kolları sıvamış durumdadır. 1983 yılında, muhalefet lideri Senatör Benigno S. Aquino'nun öldürülüşünden bu yana, Amerikalı bir devlet adamının Filipinler'i ziyarete gelmediği bir ay bulmanın mümkün olmadığı belirtiliyor. Ayrıca IMF, Dünya Bankası uzmanları da bu ülkeyi istila etmiş durumda. *(AfricAsia, Temmuz 1985)*

Bu ziyaretler arasında en önemlisi, geçtiğimiz Mayıs ayında, CIA şefi William Casey'in yaptığı ziyarettir. Casey, Malacanang sarayında Marcos'la dört gün süren gizli görüşmeler yaptı. Bu görüşmelerde, ABD Marcos'tan başkanlık seçimine gitmesini ve siyasal yaşamı serbestleştirmesini istedi. ABD'nin "tavsiyeleri" arasında şunlar da bulunuyor:

Komünistler koşullar böyle sürerse en geç üç yıl içinde iktidara gelebilirler. Filipinlerde serbest seçimlere gidilmesi, halkın siyasal mekanizmaya yeniden güven duymasına yardımcı olacaktır. Ülkenin ekonomik, siyasal ve güvenlik bunalımını hafifletecek önlemler alınmalı ve Yeni Halk Ordusu gibi radikal gurupların çekici bir hale gelmesine yol açan koşullar ortadan kaldırılmalıdır. *(Newsweek, 27 Mayıs 1985)*

Aslında, Marcos, ne Filipinler kapitalizminin ne de ABD'nin Filipinler için *bugünkü* istemlerine uyan lider tipidir. Marcos'un elleri, oluk gibi akıttığı kanlarla öylesine kirlenmiştir ki, halka pembe "demokrasi" masalları anlatmanın gündeme geldiği bir dönemde, "iyi prens" rolünü üstlenmesi gerçekçi değildir. Filipinler burjuvazisi de, ABD de, "iyi prens" rolünü üstlenebilecek, yükselen devrim hareketini reformizm yayarak kapitalizmin kabul sınırlarına hapsedip boğabilecek bir burjuva muhalefet lideri peşindedir. Ve Marcos da bu gerçeğin farkındadır.

Filipinli işçiler grev bayrağını her türlü baskıya karşı dalgalandırıyor.

Ancak Marcos'un da, muhaliflerinin de farkında olduğu bir başka gerçek, Filipinler kapitalizminin halka kırıntılar dağıtılmaya nefesinin yetmemesi nedeniyle, liberal burjuvazinin diktatörlük karşısında inandırıcı bir alternatif oluşturmakta karşılaştığı güçlüklerdir. Ayrıca, liberal lider Benigno S. Aquino'nun öldürülmesinden bu yana, burjuva muhalefet, etkili bir lider yaratamamıştır.

Burjuva muhalefetin bu durumu Markos'un elini güçlendirmekte, kendinin Filipinler kapitalizmi için vazgeçilmez bir adam olduğu kanısını yeniden uyandırabilmek ve güçlendirebilmek için manevralar çevirmesine olanak vermektedir.

Marcos'un, kapitalizmin kendini gözden çıkarmasına karşı ilk başvurduğu taktik, çok iyi bildiğimiz, "ulusal, anti-Amerikan" konumlardan konuşma taktiği olmuştur. Marcos, birçok muhalefet liderini "dışarıdan (Amerika tarafından) beslenmekle" suçlamıştır. *(AfricAsia, Temmuz 1985)*. Kırk yıllık Amerikan beslemesi Marcos, ABD tarafından desteklenmeyen, "ulusal" lider pozlarında, halk yığınları arasında çok yaygın olan anti-emperyalist duyguları okşayarak, konumunu yeniden güçlendirmek istemektedir.

Marcos, aynı taktiğin bir parçası olarak, geçtiğimiz yıl, ABD'yi, Filipinler'in Sovyetler Birliği'yle geçici anlaşmalar imzalayabileceğini söyleyerek tehdit etmiştir. *(Agy)*.

Türkiye halkı, Marcos'un bu taktiğini, İnönü'nün "yeni bir dünya kurulur, Türkiye de bu dünyada yerini alır" sözlerinden, Evren'in "U-2'leri uçurtmayacağız" taktiklerinden çok iyi tanımaktadır. Orta kuşak ülkeler burjuvazilerinin oynayabilecekleri alan o kadar sınırlıdır ki, bu ülkeler halkları, ayrı ayrı ülkelerde, ayrı ayrı zamanlarda, aynı filmi seyreder olmuşlardır.

Marcos'un başvurduğu bir başka silah, burjuva muhalefet üzerinde her zaman etkili olmuş anti-komünizm silahıdır. Marcos, 1987 yılında yapılacağı açıklanan başkanlık seçimlerinin "kapitalizm ile komünizm" arasında bir seçim olacağını söyleyerek, burjuva muhalefeti Yeni Halk Ordusu "öcüsü"yle korkutmaya, yeniden kendi çevresinde kenetlenmelerini sağlamaya çalışmaktadır.

Marcos, yıllardır devlet mekanizmasına hakim olmanın verdiği güçle, muhaliflerini kendi haklarında tutulan dosyaları açıklamakla da tehdit etmektedir.

Marcos'a yakın çevreler, 1987'de yapılması beklenen başkanlık seçimlerinin 1986 hatta 1985'e alınabileceğini belirtmektedirler. Böylece Marcos muhaliflerini hazırlıksız yakalamayı ve seçimleri oldu bittiye getirerek kazanmayı planlamaktadır. *(Agy)*

Sonuç olarak bugün Filipinler'de öne sürülmeye çalışılan "güleryüzlü kapitalizm" alternatifi henüz oluşturulmuş değildir. Bunca yıllık kanlı bir diktatörlükten sonra, Marcos'un en usta siyasal manevralarla bile yığınların kalbini kazanması mümkün olmayacaktır. Marcos'un kendi açısından sağlayabileceği en iyi sonuç, yükselen devrimci hareket karşısında burjuvazinin desteğini yeniden sağlayabilmektir. Öte yandan ülkede, silahlı savaş da içinde yüksek sınıf savaşları yaşanmaktadır. Yenmeye kararlı, kafası berrak bir komünist öncünün bu sınıf savaşını devrime büyütmesi, Filipinler halkının kaderini değiştirmesi için Filipinler'de sonsuz olanaklar vardır.

Filipinler halkının zaferi emperyalizmin, ABD'den Japonya'ya uzanan "Yeni Pasifik Bölgesi" planını paramparça edecek, dünya devrimine Pasifik'te önemli bir kale kazandıracaktır.

Kamil Uçar, Beyza Füsun

Arjantin'de fabrika işgalleri yayılıyor

Arjantin'deki Ford fabrikasında çalışan 2 bin kişi, 33 arkadaşlarının işten atılması üzerine fabrikayı işgal ettiler. Bu militan eylem, yıllardır muazzam bir devrimci potansiyel biriktiren Arjantin işçi sınıfı arasında bir kıvılcım görevi gördü. İşgal, şu anda aralarında iki banka, bir çimento, bir tekstil fabrikası ve iki et paketleme işyerini barındıran 6 işyerine sıçramış durumdadır.

İşçilerin Alfonsin hükümetini doğrudan hedef alan işgal eylemleri, 1960'lardan beri Türkiye işçi sınıfının yaşadığı deneyimlere benzer bir şekilde sendikaların ve "sol" parlamenterlerin şiddetli muhalefetine rağmen gerçekleştirilmiştir.

İşgal altında bulunan fabrikalarda işçiler sürekli nöbet tutmakta, içeriye tanıdıkları işçi yakınları ve yandaşlarından başka kimseyi almamaktadırlar.

İşçilerin sendikalara, sol partilere rağmen gerçekleştirdikleri bu militan eylemler, sağından soluna tüm burjuvazinin tepkisiyle karşı karşıyadır. İşgali başlatan Ford fabrikasının zemin kat işçileri, hiçbir tehdide kulak asmayacaklarını, işgali kırma girişimlerine karşı da sonuna kadar savaşacaklarını açıkladılar.

Yığınların savaşımını faşizmle bastırmaya kalkan, ancak kendi kapitalizmlerinin hiçbir sorununu çözemeyip üstüne sorunlar ekleyen Arjantin burjuvazisi, sınıf savaşımının yükselmesini engelleyememektedir. Alfonsin'in "işkencecileri, katilleri yargılama" reformist manevrası Arjantin işçi sınıfını, halkını pasifize etmeye yetmemiştir. Arjantin işçi sınıfının yükselttiği işgal eylemleri, bunun açık bir göstergesidir. Arjantin'de sınıf savaşımı yükseliyor. Geride kalan, kendiliğinden eylemiyle kapitalizmin "yumuşak yüzüne" bile başkaldıran işçi sınıfına önderlik etmeye yetenekli bir komünist partisidir.

Mustafa Çavdar

Partimizin görüşlerini yığınlara ulaştırmak, sosyal-demokratların ve oportünistlerin maskelerini indirmek en önemli görevlerimizdendir.

Devrimi bir daha b ğmalarına izin v rm yeceğiz

Türkiye'de siyasal ortam, son zamanlarda epey hareketlendi. Burjuvazinin demokrasi cengaverleri ortalığı toz-dumana buladı. "Demokrasi inkılabı" isteyenler, Polis Yasası'na karşı çıkanlar, anayasayı değiştirmekten sözedenler, işkence vardır diye feryat edenler... Her renkten, her kanattan burjuva muhalefet birbiriyle yarışıyor. Aslında yarıştıkları Türkiye'de işleyen süreçtir. Türkiye öyle hızlı bir değişim içine girdi ki burjuvazi bu sürecin önünü kesmek için zorlanıyor. Ama hemen belirtelim, burjuvazi zorlanıyor ama Türkiye devrimci hareketi ne yazık ki nal bile toplayamıyor.

Toplum hızla bir yerlere gidiyor ve bu gidişin nerelere varabileceğini burjuvazi görüyor. Toplumda biriken öfkeyi, Türkiye burjuvazisinin verebileceği sınırları aşıp giden demokrasi istemlerini bir noktada yakalayıp, yavaş yavaş nefesini kesmek istiyorlar. Ama bu çabalarıyla halkın siyasete ilgisini daha da arttırmış oluyorlar. Örneğin SODEP mitingi. Kendilerini eylem yapıyormuş gibi göstermek istediler ama sonuçta yığınların sokağa dökülmesine kapı açmış oldular. Evren işin farkında. Ama şu anda elinden gelen birşey yok. Hayat kendi yasaları içinde ilerliyor.

Burjuvazinin hazırladığı en önemli alternatiflerden biri DSP'dir. DSP "son derece demokratik bir yöntemle" kuruluyormuş. Partiyi taban kuracakmış! Ama parti merkezi, partiyi kuracak "taban"'ı çok büyük bir titizlikle "seçtiği" için bu partinin kurulması uzuyor.

Özal hükümetinin ekonomik uygulamaları, Türkiye finans kapitalinin çıkarlarına genelinde uygun. Ama uygulamalar kaçınılmaz olarak muhalefet tabanını genişletiyor. Özal soğukkanlılığını yitirmeye başladı. Liberal burjuvazi hem tekellerle olan çelişkileri, hem de gelişmelerden parsa toplama, patlamaları önleme içgüdüsüyle "demokrasi" savaşımı veriyor!

Şu son bir yılda sosyal demokrasi üzerine çeşitli dergi ve gazetelerde birçok yazılar yazıldı, tartışıldı, kitaplar basıldı. Komünizmin bakış açısı henüz ufkuna girememiş iyi niyetli aydınlardan, liberal burjuvazinin en sağ ucuna kadar, herkes kafasında kendine göre bir sosyal demokrasi hayali çiziyor.

Geçtiğimiz günlerde *Cumhuriyet* gazetesinde İstanbul Barosu avukatlarından Engin Ünsal'ın bir yazısı çıktı. "Sosyal demokrasilerde kuram ve kadro" isimli yazının içeriği özetle şöyle:

"Dinamik bir çağı yaşıyoruz. Toplumlar değişmelere uğruyor. Düşünürler de toplumsal sorunların çözümünde yeni yaklaşımlar aramaktadır. Sosyal demokrasi kendini yenileme savaşımı vermektedir. Kapitalizm de ayakta kalabilmek için sürekli yeni arayışlar içindedir. Türk aydınları halkı ile birlikte bugün egemen olan, ekonomik-siyasal düşünceye alternatif oluşturmalıdır. *Sosyalizm ile kapitalizm arasında yeni bir toplumsal sistem arayışı gereklidir.* Alman Sosyal Demokrat Partisi bile kendisini yenilemek zorunda kalmıştır. Türkiye'de sosyal demokrasi, sosyal demokrat ilkeler ardında boy vermeli. Sosyal demokrat düşünce, yasaların sistemleştirirse iktidara gelebilir." (Abç)

Sosyalizm ile kapitalizm arasında yeni bir toplumsal sistem arayışı, kapitalizmin ayakta kalma çabasından başka birşey değildir. Doğru, dinamik bir çağ yaşıyoruz. Toplumlar hızla gelişiyor. Kapitalizm de ayakta kalabilme çabaları içinde hayatta olmayanı aramaya çıkıyor. "Ne kapitalist, ne sosyalist olan" bu toplum, Marks'tan bu yana hep arandı ama bir türlü bulunamadı! Yoksa bizim sosyal demokratlarımızın o karanlık, küflü köşelerinde mi saklı?

Alman Sosyal Demokrat Partisi kendini yenilemek zorunda kalmış. Almanya'nın en gerici partilerinden CDU'nun başkanı H. Kohl "sınırlar gereksizdir" diyebiliyorsa, hayat bunu ona söyletiyorsa, izin verin de sosyal demokrasi de kendini yenilemek zorunda kalsın. Çağımızda herşey komünizme doğru gidiyor, sarhoş gidiş olsa bile. Özellikle gelişmiş kapitalist ülkelerde bu daha da net gözleniyor. Kapitalizmin tek bir alternatifi vardır. Bu da komünizmdir. Sosyal demokrasi, "elle tutulmaz gözle görülmez bir yeni toplum" arayışında ise bu kapitalizmi allayıp pullayıp "yeni gelin" diye yutturmaktan başka bir şey değildir.

Sosyal demokrasi tarihsel misyonuyla gene sahnededir. Oportünist birliğin kuyrukçuları da gene onun buyruğundadır. Devrim hareketini boğmak için yığınların hareketlenmesine paralel olarak yavaş yavaş işlerinin başına geçiyorlar. Ama Türkiye 70'li yılların Türkiyesi değildir.

Bugün kongresini yapmış, Marksizmin net, ışıl ışıl kurtarıcı ideolojisiyle silahlı partimiz de işinin başındadır. Demokrasi için devrim savaşımında partimizin görüşlerini yığınlara ulaştıracağız. Sosyal demokratların ve oportünistlerin yüzlerini açık edeceğiz. Okun ucunu hiçbir zaman sosyal demokrasinin, oportünizmin üstünden çekmedik. Türkiye devrimini bir daha boğdurtmama görevini omuzlarımızda onurla taşıyoruz. Türkiye'nin ihtiyacı böyle bir partidir.

Tezer Yücel, Ankara

Yükselen hareketliliği tek bir kanalda toplayıp burjuvazinin kalelerini yıkacağız.

Nehrin suları kabarıyor

Türkiye'de çok şey değişti. Dükkanlarda, arabalarda, devrimci ozanların türküleri çalınmaya, gazetelerde, dergilerde burjuvazinin yasakladığı "izm"li konular yazılıp tartışılmaya, parlamentoda kavgalı yumruklu tartışmalar olmaya başladı.

SODEP'in işsizlik ve pahalılığa karşı düzenlediği mitingle, burjuvazi bir kez daha şaşırdı. Bu miting halkın "yeter artık, sizden de yasalarınızdan da korkmuyoruz" dediği bir miting oldu.

Yığınların hareketlenmesi, işçi sınıfının zengin devrimci deneyimleri ve sosyalizme olan yakınlığı Evrenleri, Özalları öyle korkutmuş olacak ki varolan yasaları yeterli bulmayıp alelacele Polis Görev ve Yetkileri Yasası'nı çıkardılar. Yığın hareketinin yükselmesini, komünizmle birleşmesini yasalarla, yasaklarla engelleyebileceklerini sanıyorlar. Oysa bu baskılar, burjuvazinin çirkin yüzünü daha fazla açık etmekten başka bir işe yaramayacaktır.

Durum böyle olunca savaşımımız bir üst düzeye yükselmeye başlamış demektir. Faşizmin egemen olduğu dönemlerde, görevimiz geri çekilmeyi durdurmak, yığın psikolojisinin değişmesine, toplumsal muhalefetin yeniden yükselmesine yardımcı olmaktı. Şimdi ise yeniden yükselmeye başlayan hareketliliği komünizm kanalına akıtma, savaşımı daha üst düzeylere yükseltme görevi önümüzde duruyor.

Bugün Türkiye'de burjuva devletinin sömürücü, baskıcı yüzü tüm çıplaklığıyla ortadadır. Yığınlar, devletin niteliğini somut olarak, kendi yaşantılarında görüyorlar. Burjuvazi geleceğin kendisi için hiç de parlak olmadığını görüyor. Bunun için de bir yandan sopa siyasetini elinden bırakmıyor öte yanda da kırk yıllık gericiler demokrasi havarisi kesiliveriyor.

Artık nehir yatağında kabarmaya başlamıştır. Bizim akıllı, dinamik, yaratıcı ve disiplinli bir çalışma ile taşması kaçınılmaz olan bu nehrin sularını tek kanalda toplayıp burjuvazinin kalelerini yıkmakta kullanabilmemiz şart oluyor. Tüm yoldaşlara yürekten selamlar.

Yaşar Dağlar, Zonguldak

5(1). Kongre kararları, partimizin devrimi hedefleyen, yaşamın önünde giden bir parti olduğunun açık kanıtıdır.

Partimizin 5(1). Kongr sin selam olsun

Yoldaşlar,
5(1). Kongremizin yapıldığı haberini ve bununla ilgili yayınları kısa bir süre önce aldık. Tüm partimizi candan kutlarım. Haberi aldığımda duyduğum coşku ve sevinç, özellikle kongre kararlarını okuduktan ve yoldaşlarla tartıştıktan sonra daha da pekişti. Sizlere kararlarla ilgili bazı görüş ve düşüncelerimi yazmak istiyorum.

1. Yeni dönem: Bu bölümdeki saptamalar içinde vurgulanan bir noktayı gerçekten iyi kavramak gerekiyor: Ara dönem anlayışı. Ara dönem, bir devlet biçimini ifade etmiyor, bir siyasal oluşumu anlatıyor. Ara dönemin geçici bir dönem olduğu çok açıktır. Ara dönemin gidişini devrim kanalına çevirmek için çalışmak partimizin önünde duran zorlu bir görevdir.

2. Yeni dönem yeni görevler: Değişen koşulları parti çalışmasına anında yansıtamaz ve buna uygun çalışmayı geliştiremezsek yaşamın gerisinde kalacağımız tartışılmayacak bir gerçektir. Kongre kararlarındaki yığınları kazanma bölümü, bu açıdan bizim için çok önemli bir rehber olmalıdır.

Kongrenin, partinin temel örgütleri olan hücrelere bakışı, gerçekten Türkiye'de devrim yapmayı hedefleyen, yaşamın önünde giden, dinamik bir parti için çok önemlidir. İllegal çalışma koşullarında, parti içi işleyişler karşısında "diktatörlük, aşırı merkeziyetçilik" diye bağıranların, parti merkezinin verilerini hücreler eliyle topladığı, yığınlarla en canlı ilişkileri bunlar aracılığıyla kurduğu, merkezin gözü kulağı olan bu birimlerin parti yaşamında canalıcı bir işlev gördüğü gerçeğini hiç mi hiç anlamadıkları açıktır.

Bu bölümde değinilen ikinci önemli nokta, pozitif alternatifler yaratma zorunluluğudur. Bu, günümüzde yığın çalışmasının anahtarını oluşturacak bir noktadır. Burjuvazi alternatiflerini, kitle iletişim araçlarını en yetkin bir biçimde kullanarak, her toplumsal kesimin, hatta en apolitik olanların bile anlayabileceği gibi, insanların başına vura vura öğretiyor. Bunun karşısında, somut alternatifler getiremez, bunları yığınlara kavratamazsak, kararlarda da vurgulandığı gibi, genel fikirleri somut gerçeklikle bağlayamazsak yığınları kazanamayız. Ya da tersine, somut sorunlara eğilirken bunları genele bağlayamazsak devrimi kazanamayız.

3. Parti örgütü: Önümüzdeki yeni dönemde, legal olanaklardan en geniş biçimde yararlanmak ve çalışmalarımızı bu yönde geliştirmemiz gerektiğini biliyoruz. Legal alanda örgütlenme çalışmasına dalındığı anda sorunlarla karşılaşılacağı da bir gerçek. Ne ölçüde engellemeye çalışırsak çalışalım hatalar olacaktır. Ancak, kullanmasını bilirsek, geçmişten devraldığımız önemli deneyimler ve çıkardığımız dersler var. Devrimci hareketlerin en büyük yanılgıları, hataları yalnızca tanımlamak ama doğrusunu bir türlü hayata geçirememek oldu. Yoldaşlar biz devrim yapmak istiyoruz. Ayrı bir yaşam biçimi için savaşıyoruz. Bu çok ciddi bir iş. İçinde bir kaygı taşıyan herkes eski kötü alışkanlıklarını atmak için kendisiyle ve çevresiyle savaşmak zorundadır. Ancak insanların komünistleşmesi bir günde olmuyor. Bu yüzden kararlardaki illegal parti örgütü ve legal alan parti örgütlerindeki kadroların birbirine karıştırılmaması vurgusu çok canalıcı önem taşıyor.

Diğer bütün bölümlerde yer alan görüşler büyük bir netlikle ifade edilmiş. 5(1). Kongremiz hepimize kutlu olsun. En içten selamlarımla.

Aslı Kurdoğlu, Ankara

Parti yaşamı büyük bir eğitmendir

Merhaba Yoldaşlar,
Örgütümüz beni sürekli geliştiriyor. Disiplinimiz yeni bir kişilik kazandırıyor. Herşeye partim açısından bakmaya başladım. Yoldaşlık ilişkileri en basit konuşmalarda bile benim için eğitici, öğretici bir nitelik taşıyor.

Bugünlerde daha güçlü, daha bilinçli, daha üretken olma zorunluluğunu her zamankinden fazla duyuyoruz. Bunun için de çok daha fazla, çok daha yaratıcı çalışmamız gerektiğinin bilincindeyiz. Kolları sıvadık, ama daha çok sıvamamız gerekiyor.

Size biraz çalıştığım yerden sözedeyim. Bir işçinin yıllık izni genel olarak 20 günden az değildir. Ama bizim işyerinde 12 gün. İşçiler, bunun neden böyle olduğunu sorunca "siz yevmiyelisiniz de ondan" diyorlar.

Bu "yevmiyeli" olmanın da bir hikayesi var. Bu işyerinde işçiler "mevsimlik" işçi statüsüyle işe alınıyor. 3-4 yıldır sürekli çalışan işçilerin hâlâ bu statüde çalıştırılmaları çok büyük bir haksızlık. İşçiler "mevsimlik" işçi olarak çalıştıkları için yıllardır haklarında hiçbir artış olmadı.

Bizim işyerindeki haksızlıklar her yerde görülen haksızlıklar. Bizim buralardan yola çıkarak işçilere devrim zorunluluğunu göstermemiz gerekiyor. Ben işyerinde bu temelde çalışıyorum.

Partimizin yönetimi altında çalışmak, birşeyler yaratmak bana onur veriyor. Proletaryanın utkusu için çabalarımı daha da arttıracağım. Yürükoğlu yoldaşın dediği gibi komünist, üstüne aldığı görevi geliştiren, girişimli, yaratıcı, canlı, dikkatli, titiz çalışan bir insan olmalıdır. Bu sözleri hiç aklımdan çıkarmadan çalışıyorum. Selamlar.

Y. Emre, Ankara

Yığınlar arasına dalmanın can alıcı önemi artıyor

Yoldaşlar,
Artık yığınlar arasında çalışmayı yükseltmek, onlara propaganda ve ajitasyonla doğru görüşleri götürmek canalıcı bir önem kazanmaya başladı.

Yığınlar artık dünkü yığınlar değil. İnsanlar hoşnutsuzluklarını, eleştirilerini hiç çekinmeden, bağıra çağıra dile getirir oldular. Özal'a karşı derin bir nefret var. Geçenlerde, mahallenin birinde, bir gurup vatandaş Özal'a küfürler yağdırıyordu. Aralarından biri "onun sonu da Menderes gibi olacak" dedi.

Yığınların psikolojisinin kökten değiştiğini artık her günlük olayla görmek mümkün. Bu da hem yığınlar arasına dalmamızın canalıcı önemini hem de bu çalışmanın olanaklarının hızla arttığını gösteriyor. Siyasetin boşluk tanımayacağı gerçeğini bir an bile aklımızdan çıkarmadan hızla, tüm gücümüzle yığınlar arasında çalışmayı yükseltmeliyiz.

Kuşkusuz, Özalların teşhiri önemlidir. Ancak propaganda ajitasyonu bununla sınırlamak çok yanlış olur. Zaten halk da, "Özal gider öbürü gelir" diyor. Biz de tam bu noktaya parmak basmalıyız. Yığınların sorunlarının Türkiye kapitalizminden kaynaklandığını anlatmalı, hedef olarak burjuva devleti yıkmayı, devrimi, alternetif olarak sosyalizmi göstermeliyiz. Zaten bu yaklaşım, partimizi oportünist yelpazeden ayıran en önemli noktalardan biridir. Yodaşça selamlar.

S. Kılıç, Ankara

Her komünist iyi bir yönetici olmalıdır diyorsak, yönetimi bir bilim gibi öğrenmek zorundayız.

Y"netimi bilim gibi öğrenmek g rek

10 Eylül konuşmasında Yürükoğlu yoldaş, çok önemli bir sorundan söz etmişti. O konuşmada önümüzdeki günlerde dönemin değişebileceğinden, parti yöneticilerinin altlarının hızla dolacağından, parti üyelerinin iyi birer yönetici olmaları gerekliliğinden söz etmişti. Çok çarpıcı örneklerle iyi bir yöneticinin nasıl olması gerektiğini anlatmıştı. Bizlere burjuva bilimadamlarının yönetim bilimiyle ilgili kitaplarını da okumamızı önermişti. Biraz geç de olsa böyle bir fırsatım oldu ve yoldaşlarıma yararlı olacağını sandığım bazı sonuçları iletmek istedim.

İncelediğim notlar SBF'de okutulan bir ders teksiridir. Konusu da yönetimde insan ilişkileri. Notlarda çeşitli görüşlere yer verilmiş, tartışmalı olan noktalar var. Ben kendimce yararlı olduğunu düşündüklerimi toparladım.

Benim incelediğim notlar, "yönetim kişilere iş yaptırabilme bilimi, sanatıdır" diyor. Yani bilim ve sanat yönü birbirinden ayrılmayan iki yön olarak konulmuş.

Yönetim bilimi, çeşitli bilim dallarına dayanır. Bu çeşitli bilim dallarının sağladığı düzenli bilgilerden yararlanan karma bir bilim dalıdır. Özellikle psikoloji, sosyoloji ve sosyal psikolojideki gelişmeler, tarih kadar eski bir meslek olan yönetimin bugün bir bilim olarak karşınıza çıkmasını sağlamıştır.

Yönetimin evrensel ve çevresel ögelerinden söz edebiliriz. Örgütün türü ve büyüklüğü ne olursa olsun her zaman karşılaşılacak evrensel ögeleri şöyle sıralayabiliriz:

1. Hedef belirleme ve tasarlama,
2. Örgütleme,
3. Yürütme, önderlik,
4. Eşgüdümleme,
5. Denetleme,
6. İletişim,
7. Mali Yönetim,

Yönetimin çevresel ögeleri ise zamana ve çevreye göre değişen özelliklerdir. Çevresel ögelerin en önemlileri kültür, gelenekler, eğitim, bilimsel ve teknolojik gelişmeden yararlanma oranıdır. Şimdi tek tek inceleyelim.

1. Hedef belirleme ve tasarlama: Yönetimde amaçların olabildiğince açık belirlenmesi gereklidir. İnsanlar gördükleri, anladıkları ve inandıkları bir hedef için içten çaba gösterirler. Hedefler belirlendikten sonra bu hedeflerin gerçekleştirilmesi için yapılması gerekli işlerle kullanılacak yöntemlerin saptanmasına tasarlama denir. Görüldüğü gibi bir örgütün iyi yönetilip yönetilmediğini öncelikle, hedeflerin iyi belirlenip belirlenmediğine, yapılacak çalışmaların iyi tasarlanmış olup olmadığına bakarak çıkarabiliriz.

Bu, bence, örgütün merkezi yapıları kadar en alt örgüt birimi için de geçerlidir. Örneğin bir semt hücresi ya da öğrenci gençler arasında oluşturulmuş bir IMG, çalıştığı bölge koşullarını göz önünde bulundurarak hedeflerini ve buna ulaşmak için yapacağı işleri, eylemleri ve çalışma yöntemlerini saptayıp mı işe girişiyor, yoksa rastgele, sezilerle mi davranıyor?

Tasarlama amaca varmak için yapılması gereken işlerin daha eyleme geçilmeden önce bir bütün olarak göz önünde canlandırılmasıdır. Önce işlemin önemli parçaları, sonra ikincil bölümleri tasarlanır. Tasarlamada önemli olan, ayrıntıları düşünebilme, göz önünde canlandırabilme yeteneği, çeşitli ilişkileri önceden görebilme gücüdür.

Örneğin parti ideolojisini mümkün olan en geniş çevreye yaymayı hedefledik. Bu iş için gazete, sonra bunu dağıtacak yapılar kurmak, nereye, ne kadar gideceğini saptamak gereklidir. Burada ayrıntıları düşünebilme yeteneği kadar önemli olan şey, yöneticinin gerekli deneyim ve bilgiyle donanmış olmasıdır. Bu sonuç almayı kolaylaştıracaktır.

Tasarlamada ne denli dikkatli ve titiz olursak uygulama aşamasında günlük önlemler düşünüp bulma gereksinmesi o denli azalır, ortaya çıkacak karışıklık en aza indirilir, hedefler de daha kolay gerçekleşir.

Hedeflere nasıl varılacağını tasarlarken bir ön araştırma gereklidir. Eldeki olanaklar, gizli kalmış kaynaklar, çevre koşulları hakkında bilgi toplanır. Amaca ulaşmak için gerekli bilgiyle donanmış insanımız var mı, birimin yapısı o amaç için uygun mu gibi sorunların cevapları net olmalıdır. Kısacası, gerçekçi ve ayrıntılı bir gözlem gereklidir.

"İyi lider, çalışmanın sonuçlarına olduğu kadar insana da önem veren liderdir. Örgüt çalışmasının sağlıklı yürütülmesi ve insanın desteklenmesi için hedefler belirlenip görev dağılımı gerçekleştirildikten sonra yönetici yoldaş, çalışma sürecinde ve sonunda övgü ve eleştiriyi doğru kullanmalıdır." (TKP-*İşçinin Sesi* 5(1). Kongre kararlarından)

Örneğin bir fabrikada çalışma yapacağız. Kaç işçi çalışıyor, çalışma koşulları nasıl, sendika var mı, burada görev verecegimiz parti üyesi daha önce böyle bir alanda çalışmış mı, deneyimi yoksa yeterli ön bilgiye sahip mi vb. Ayrıca tasarlama yapılırken taşarılar arasında uyum sağlanmalıdır. Sonuç olarak tasarlama yöneticinin temel görevidir.

2. Örgütleme: Amaçlar saptanıp tasarılar oluşturulduktan sonra çeşitli araçlarla olanaklardan yararlanılarak hedef gerçekleştirilmeye çalışılır.

Örgütlemede şu noktalara dikkat edilmelidir:

a. Örgütlemede en önemli nokta işbölümüdür. İşbölümü yapılırken, görevlerin parçalara ayrılması ve eldeki insan ögesi birlikte göz önünde bulundurulur. İşbölümü yaparken insanlara iş değil, işlere insan bulunmalıdır. Hiçbir zaman bir alanda uzmanlaşmış, deneyimli kadrolar kendiliğinden ortaya çıkmaz. Görevler bellidir, buna göre insan dağılımı gerçekleştirilir.

b. Görevler olabildiğince açık bir biçimde belirlenmelidir. Görevlerin içeriği açık olarak saptanmışsa o görevi yapanların kendilerinden ne beklendiğini bilmelerinin yanısıra yöneticinin denetleme görevini yerine getirmesi kolaylaşır.

c. Belirli bir alanda uzmanlaşma ya da işbölümü verimli çalışmaya yol açar. Ayrıca iyi yetişmiş, uzmanlaşmış kadro daha az denetim gerektirir.

d. Örgüt yapısı olabildiğince basit ve yalın olmalıdır. Örgütün yapısı büyüdükçe ister istemez karmaşıklık çıkar. Ama işbölümü ve iyi bir denetleme bunu önler.

e. Bir yönetici, örgütün o bölümünün işlerinden, çalışmalarından genel olarak sorumludur. Yönetici, altındaki örgütte olup bitenlerin tümünden sorumlu olmakla birlikte örgütteki bütün işleri kendisinin yapması hem yanlış hem olanaksızdır. Yönetici görevleri birlikte çalıştığı kişilere dağıtmak zorundadır. İyi bir yönetici görev ve sorumlulukları dengeli bir biçimde örgüt içinde dağıtabilen kişidir.

Yönetici görevlerle sorumlulukları öyle dağıtmalıdır ki, kendine, yönetici olarak yapması gereken işler için yeterli zaman kalsın. Yani, düşünmek, tasarıları, örgüt yapısını, çalışma yöntemlerini gözden geçirmek, eşgüdümü sağlamak, çalışmaları denetlemek için zamanı olmalıdır. Yöneticinin başka üyelere aktaramayacağı iki şey, o birimin genel yönetim görevi ile sorumluluğudur.

f. Yönetici, görev verdiği kişinin yanlışlar yapmasından korkmamalıdır. Tam tersine iyi bir yönetici kendisiyle birlikte çalışanları görevlerini en iyi bir biçimde yapacak kadar iyi yetiştirmeli ve onlara güvenmelidir.

Bazen yönetici neyin nasıl yapılacağını uzun uzun anlatmaktansa ben kendim yaparım der çıkar. Ama iyi bir yönetici, o düzey için ayrıntı sayılacak işleri yapacağına, o işleri yapacak insanları yetiştirmek için uğraşmalıdır. Bu da eğitim ve sorumluluk aktarımı ile olur.

g. Yönetici yönettiği örgütün bir şemasını çıkarmalıdır. Bu, görevlerin yeterince belli olup olmadığını, uygun bir işbölümü yapılıp yapılmadığını ve örgütün gelişip gelişmediğini gösterir.

3. Yürütme — önderlik: Amacı gerçekleştirmeye çalışırken sürekli kararlar alma, örgütü oluşturan kişileri çalışmaya isteklendirme, onlara coşku ve esin verme, onları sonuca götürme eylemidir.

4. Eşgüdümleme: Örgütü oluşturan kişilerle birimlerin çalışmaları arasında uyum sağlanmasıdır.

"Örgütsel görevlerin yerine getirilmesinde ve yöneticilerin 'yöneticilik' görevlerini gereğince yapabilmelerinde vazgeçilmez unsur olan görev dağıtımı, yetki ve sorumluluk devri, doğru yöntemlerle ve daha geniş gerçekleştirilmelidir." (TKP-*İşçinin Sesi* 5(1). Kongre kararlarından)

5. Denetim: Verilen görevlerin zamanında ve istenen biçimde yerine getirilip getirilmediğinin saptanmasıdır.

6. İletişim: Örgütün çeşitli birimleri arasında deneyim, bilgi alışverişinin sağlanması, genel siyasete yararlı olacak gözlemlerin iletilmesidir. Gazetemizle mektuplaşmak ve örgüt yapısı içinde haber iletişimi gibi.

7. Mali yönetim: Amaca ulaşmak için kullanılan araçların sağlanması için gerekli olanı saptamak ve gelişen örgütle birlikte harcamaların artacağını hesaplayarak yeni mali kaynaklar yaratmak. Çok açıktır ki partinin en önemli gelir kaynağı üye kesenekleridir. Ama başka araçlarla da mali kaynak yaratılır.

Yönetimin evrensel ögeleri böyle özetlenebilir. Görüldüğü gibi bu ögeler arasında en önemlileri hedef belirleme ve tasarlama ile örgütlemedir. Çünkü bunlar ne denli iyi yerine getirilirse yürütme de o kadar kolay olacaktır.

Yönetimin çevresel ögeleri

Şimdi de yönetimin çevresel ögelerinden söz etmek istiyorum. Örgütü oluşturan insanlar bu toplumun içinde yaşarlar. Kapitalist toplumun değer yargılarından en uzak olan insan üzerinde bile, içinde yaşadığı toplumun ve sınıfsal kökeninin derin etkileri vardır. Yönetici, insanların bu özelliğini hiçbir zaman unutmamalıdır. İnsan davranışlarının ardındaki nedenleri bilmek, yöneticiyi insanları yönetmede daha becerikli kılar. İnsanların davranışlarının nedenin anlaşılabilmesi için bireyin sınıfsal kökeninin, yetişme biçiminin göz önüne alınması, davranışın ortaya çıktığı sıradaki durum ve koşulların değerlendirilmesi vb. gereklidir.

Örgüt üyelerini etkileyen etkenler örgüt içi ve dışı olarak ayrılabilir.

Örgüt dışı etkenler: a. Bireyin söz konusu örgüte katılmadan önceki yetişmesi, yapısı, kişiliği, gördüğü eğitim ve geçirdiği deneyimler. b. Birey örgüte girdikten sonra onun üzerinde etki yapan örgüt dışı etki ve uyarılar.

Örgüt içi etkenler; Yöneticinin verdiği görev ve sorumlulukların niceliği, niteliği, örgütü oluşturan diğer insanlarla ilişkiler ve etkileşim. Yönetici bunlara dikkat etmelidir. Daha doğrusu yönetimde, insan ögesi en duyarlı ve en çok özen isteyen şeydir. Öte yandan komünist partisi gönüllü birlikten oluşur ve amaçladığı hedefe ulaşmak için çelik disiplin gereklidir. Örgütü oluşturan tüm üyelerden buna uymaları beklenir. İşte parti yöneticisinin görevi, bu değişmez ilkelerde, işleyiş sırasında ortaya çıkabilecek sorunları — insan varlığının özen istediğini unutmadan — çözebilmektir.

"Bir diğer nokta da şudur: "İnsanlara iş değil işlere insan" dedik. Ama görev verirken kişinin yeteneklerine uygun bir görev vermek de önemlidir. Çünkü çok geçmeden başarısızlık, ardından da hoşnutsuzluk doğabilir. Eğer yeteneklerine uygun bir görevi varsa başarılı olması daha kolaydır bu da kendine güveni arttırır. Ayrıca görevle ilgili bilgilendirme de çok önemlidir. Yönetici bunları sağlamalı, en azından yol göstermelidir. Kişiler bilmedikleri, anlamadıkları konulara karşı genellikle olumlu tepki göstermezler. Onlara yeterli bilgiyi vermek, görevlerine dört elle sarılmalarına yardımcı olur.

Yazının başlangıcında, yönetimin hem bir bilim hem bir sanat olduğunu söyledik. Kuşkusuz bir insanın taşıdığı yetenekler önemlidir. Ama daha önemli olan, ister yönetcilik yeteneğimiz olsun ister olmasın, bu işin günümüzde bir bilim dalı olduğunu kavrayıp onu bilim gibi öğrenmeye çalışmamızdır. Bu alanda öğreneceğimiz bilimsel bilgiler, bir kere, varolan yeteneklerimizin daha da gelişmesini sağlayacaktır. Öte yandan, yok sandığımız, üstü örtülü yeteneklerimiz olabilir. Bilimsel bilgi, yeteneklerimizin üstündeki bu örtüyü çekip çıkarmada anahtar olabilir.

Kısacası, partinin hangi düzeyinde çalışırsak çalışalım, her komünist bir yönetici diyorsak, yöneticilik "mesleğini" bilim gibi öğrenmek zorundayız. Hepimiz *üstün* yönetici olamayabiliriz. Ama bilim sayesinde, olduğumuz noktadan çok ilerilere gidebiliriz, gelişebiliriz. Ayrıca, üstün yöneticiler olmak, yani yönetimi sanat katına yükseltebilmek, bilimsel bir temel üzerinde daha kolay olacaktır.

Ayşe Tezel, Ankara

Bütün ülkelerin
proleterleri birleşin!
Karkerên hemû welatan yekbın!

İŞÇİNİN SESİ
ÇEK-AL

5(1). Kongre'nin yolundan
komünist partisiyle silahlan!
Yıl:12, Sayı:286, 22 Temmuz 1985

Borçlu ülke halkları için borç krizinden çıkışın tek yolu, IMF ve uluslararası finans-kapitale boyun eğmeye son vermenin tek yolu, eskimiş burjuvaziyi ve bu iflasları kaldırıp atacak *devrim*dir. Günümüzün bütünleşmiş dünya ekonomisinde, bağımlılığın ve borçların sonu olmadığını söylemek zorundayız. Hatta, yabancı sermayenin de sonu olmayacaktır. Sosyalist ülkelerin de borçları var, onların ekonomisinde de yabancı sermaye var. Zengin emperyalist ülkeler zengin ve emperyalist kaldıkça, ekonomik ve teknolojik olarak en ileri oldukça ve sosyalist ülkeler göreli olarak az ilerlemiş oldukça bu durum sürecektir. Fakat, bağımlılık ve borçlar başka şey, boyun eğme başka şeydir. Sosyalist Küba'nın hem sosyalist ülkelere, hem de emperyalist ülkelere borcu var. Fakat, kim, Küba'nın alacaklılarına boyun eğdiğini söyleyebilir?

Dünya borç krizi

Ayla Antepli

I. Borç krizinin "en kötü dönemi" hangi anlamda "geride kaldı"?

Geçtiğimiz Nisan ayında gazeteler, Uluslararası Para Fonu (IMF) başkanının, "borç krizinin en kötü döneminin geride kaldığına" ilişkin değerlendirmesine yer verdi. IMF başkanı, birçok borçlu ülkede "yerel ayarlama"ların yayılmasına ve normal mali ilişkilerin kurulmasına daha çok yol olmasına rağmen, borç krizinde "dönüm noktası"nın aşıldığını iddia etti.

Gazeteler, son günlerde, "üçüncü dünya ülkelerinin mali darboğazlarının bir kriz olmaktan çıkıp, bir sorun haline indirgendiğinden" sözediyorlar.

Bu kendinden çok güvenli sözlerin dayandığı bazı nedenler olsa gerektir. Aynı şekilde, kapitalist dünyanın zengin ülkelerinden yükselen IMF övgülerinin, IMF'nin borç krizini çözdüğü şişinmelerinin de bir anlamı olsa gerektir.

Gerçekten de, dış borçlar konusunda 1982, 1983 ve 1984'ün ilk aylarındaki panik, yerini, geçtiğimiz yıl göreli bir stabilizasyon ve sakinliğe bıraktı. Bunun birkaç nedeni var:

Birincisi, ABD ekonomisindeki 1984 patlaması, yalnızca ABD ithalatını %30 oranında arttırmakla kalmadı, aynı zamanda, öteki birçok kapitalist ekonomiye bir ivme verdi. En borçlu ülkeler bile Batı'ya ihracatlarını arttırabildiler. Hatta bir kısmı ticari ödemeler dengesini lehlerine çevirdiler. Bu ülkeler, göstermelik de olsa, alacaklı ülkelere bir miktar ödeme yaptılar. Tabii ki, bu durum, borç krizinden en çok çeken borçlu ülke halklarının acılarını azaltmaktan çok uzaktır. Ama, böylece, bu ülkelerin dünya ekonomisindeki büyümeden yararlanabileceği, üretim ve ticaretini arttırabileceği, dolayısıyla, borçlarını aksatmadan ödeyebileceği yolunda bir imaj da yaratılmış oldu.

İkincisi, borç krizi yüzünden bazı ticaret bankaları şiddetle sarsıldı. Birçoğunun kredilere uyguladığı faiz oranları, bu kredileri alan ülkelerdeki faiz oranlarının altına düştü. 1985'in ilk 5 ayında, ABD'de, 35 banka iflas etti. Fakat, kapitalist dünyanın büyük bankaları genel olarak daha iyi durumda görünüyorlar ve kârları sürekli yükseliyor. Bu, bir yandan, her kapitalist krizde görülen sermayenin yoğunlaşmasının bir ürünüdür. Öte yandan, hükümetlerin bankalara — daha önce kendilerine kapalı olan — sigortacılık ve hisse senedi piyasası gibi alanlara giriş izni vermesinin bir sonucudur. Bu yüzden, kârlılığı daha az olan ve borç krizine boğulan geleneksel ticari kredi alanından büyük bir kaçış gözleniyor. Dünya çapında 24 saat çalışan muazzam bir şebeke yaratmakta olan bankacılık teknolojisinde hızlı bir ilerleme var.

Üçüncüsü, IMF ve Dünya Bankası'nca yönlendirilen Batılı finansman kuruluşları, son yıllarda, borçlar işinin yönetilmesi üstüne iyice uzmanlaştılar. Yeni muhasebe teknikleri, ödeme şemaları ve "ayarlama programları" geliştirildi. Fakat bunlardan daha önemlisi, Batılı kuruluşlar, borçlu ülke hükümetlerine, kendi buldukları "çare"leri kabul ettirmede başarılı oldular.

Başta Güney Amerika ülkeleri olmak üzere birçok borçlu ülkeden gelen tehditlere rağmen, alacaklı ülkelere karşı birleşik cephe oluşturmak üzere bir "borçlular klübü" ya da "borçlular karteli" kurulamadı. Ki alacaklı ülkelerin böyle bir karteli vardır. 1980'ler başlarında üstünde çok konuşulduğu gibi, büyük çaplı bir borç ödememe durumu da olmadı. Öyle görünüyor ki, borçlu ülkeler, borç sorununa, IMF ve ABD'nin istediği gibi her ülkeyi tek tek ele alarak değil, bölgesel çapta yaklaşılması gerektiği yolundaki mücadelelerinde en azından şimdilik mağlubiyeti kabul ettiler. Bütün borçlu ülkeler, IMF'nin dayattığı yöntemle teker teker borç ertelenmesi anlaşmalarına oturdular. IMF'nin ayarlama programlarına boyun eğdiler.

Bütün bunların ışığında, IMF başkanının "borç krizinin en kötü döneminin geride kaldığına" ilişkin saptamasında bir gerçek payı vardır. Birkaç borçlu ülkenin borçlarını ödememesiyle bazı büyük bankaların art arda çökeceği tehdidi, şimdilik geriye kaymıştır.

Batı finansman sisteminin kendini krizin sarsıntılarına adapte edebilmiş olması, dünya kapitalist sisteminin esnekliğine bir örnektir. Bu aynı zamanda, Yürükoğlu yoldaşımızın "Kankun Konferansı ve düşündürdükleri"nde sözünü ettiği, kapitalizmin hâlâ geniş rezervleri olduğu görüşünü doğruluyor.

Ne var ki, borç krizinin — yukarıdaki anlamıyla — "en kötü döneminin geride kaldığını" söylemek başka şey, borç krizinin kendisinin ortadan kalktığını söylemek başka birşeydir. Kriz, Batı'nın çıkarları doğrultusunda şimdilik kontrol altına alınmıştır. Krizin tahrip edici

etkisi, Batılı finansman çevrelerinden uzaklaştırılarak başka kanallara yöneltilmiştir.

Patlamanın yıkıcı etkisinin nerelere kanalize edildiğini iyi biliyoruz. Borç krizinin en yakıcı ve en gözle görülür yanı işte buradadır. Az ve orta gelişmiş ülke ekonomileri ve halkları yıkıma uğratılıyor. Bu ülkelerin yalnızca bugünleri değil, gelecekleri de mahvediliyor. Onlar için, borç krizinin en kötü dönemleri ancak şimdi başladı. Milyonların işsizliği, açlığı ve sefaleti IMF kaynaklı "çözüm"lerin altında örgütleniyor. Afrika'da kıtlık ve ölüm kol geziyor.

Batılıların borç krizine bulduğu çözüm geçicidir. Batı finansman sistemine göreli bir stabilizasyon ve sakinlik getiren bu dönem uzun süremez. Bunun, dünya borç krizinin asıl nedenleri ve doğasıyla çok derin bir bağı vardır. Bu bağı görememek yüzünden, dünya devrimci ve komünist hareketi içinde, borç krizi ve IMF üstüne vulgar komplo teorileri yayıldı. Bu teoriler, krizin asıl nedenlerini ve gerçek çözüm yolunu gözlerden gizliyor. Borçlu ülkeler burjuvazisini aklıyor. Objektif olarak IMF ve Batı finansman sisteminin değirmenine su taşıyor.

Borç krizi ve Türkiye

Türkiye, bir bakıma, borç krizinde "başı çeken" ülke oldu. 1950'lerin sonlarında, aralarında Türkiye'nin de olduğu birkaç ülke ABD "yardımları" yüzünden bir hayli borca batmıştı. Ödemeleri düzenlemek için yapılan ilk konsorsiyum Türkiye'yi ele almıştı.

Alacaklı ülkeleri yanyana getiren bir uluslararası konferans, Türkiye'nin ödeme koşullarını yeniden düzenlemişti. 1960'larda, bu konsorsiyum tekniği geniş çapta uygulandı. Daha sonra, IMF ve Dünya Bankası'nın örgütlediği "danışma gurupları" yoluyla görüşmeler yapma yöntemi doğdu.

1980'ler krizinin habercisi, 1970'ler sonlarında Türkiye, Polonya ve Zaire'nin iflas etmesiydi. Türkiye, 1979'da, o zamana dek yapılan en büyük borç ertelemesi anlaşmalarını (3 milyar 513 milyon dolar) imzaladı. Aynı yıl Polonya 2 milyar 200 milyon, Zaire ise bir milyar 147 milyon dolarlık boç erteletti.

Türkiye 1980'de, yine bu yılın en büyük rakamı olan 2 milyar 600 milyon dolarlık bir borç erteleme anlaşması daha yaptı. Türkiye, 1982'de, 3 milyar 100 milyon dolarlık borç erteleme anlaşmasıyla Polonya'dan sonra ikinci geldi. (Polonya'nın ertelettiği borçlar 5 milyar 350 milyon dolardı.)

Türkiye 1982'de Ortadoğu'nun en borçlu ülkesiydi. 1983'de Mısır toplam olarak 15 milyar 530 milyon dolarla birinci, Türkiye 15 milyar 396 milyon dolarla ikinci, İsrail'de 15 milyar 149 milyon dolarla üçüncü geliyordu.

Ama, Dünya Bankası'nın son rakamlarına göre, toplam borç ve faizden her yıla düşen miktarı ödeme bakımından, Türkiye Ortadoğu'nun en kötü durumdaki ülkesidir. Ve bu durum 1986-1987'de daha da kötüleşecektir.

Dünya Bankası'nın yayınladığı "Dünya Borç Cetveli", Türkiye'nin 1983-1991 dönemi için her yıl ödemesi gereken miktarları şöyle gösteriyor:

1983	2 milyar 344 milyon dolar
1984	2 milyar 737 milyon dolar
1985	2 milyar 813 milyon dolar
1986	2 milyar 876 milyon dolar
1987	2 milyar 903 milyon dolar
1987	2 milyar 903 milyon dolar
1988	2 milyar 706 milyon dolar
1989	2 milyar 368 milyon dolar
1990	2 milyar 205 milyon dolar
1991	2 milyar 274 milyon dolar

Borç yükünün ağırlığını anlamak için, Türkiye'nin 1984'de ödemesi gereken miktarla (2 milyar 737 milyon dolar) aynı yılın tahmini ihracat tutarını (7 milyar 133 milyon dolar) karşılaştırmak yeterlidir. Yaklaşık olarak ülkeye giren dövizin üçte biri borç ve borç faizlerine gidiyor.

Bu kadarla da kalmıyor. 1984'de Türkiye'nin ticaret açığının 2 milyar 942 milyon dolar, toplam ödemeler dengesi açığının ise 1 milyar 407 milyon dolar olarak hesaplandığını da belirtmek gerekiyor.

Bu rakamlara göre, Türkiye 1984'de 2 milyar 737 milyon dolarlık borç ödemesi için 1 milyar 407 milyon dolarlık borca daha girmelidir. Dahası, Türkiye'nin 1984'deki borç ödemelerinin 1 milyar 586 milyon doları borç *faizlerine* gidiyor.

Dünya Bankası'nın 1991'e kadar verdiği rakamlar, Türkiye'nin bu durumunu yansıtmamaktadır. Ayrıca bu rakamlar, Türkiye'nin eski borçlarını ödemek için yeni borçlara gireceğini de hesaba katmamaktadır.

II. Borç krizinin özü

Dünya borç krizi denilince, genellikle, az ve orta derecede gelişmiş kapitalist ülkelerin Batılı bankalara, başta IMF olmak üzere finansman kurumlarına olan devasa borçları akla gelir. Borçlular, bu ülke hükümetlerini ve özel şirketlerini içerir.

Bu borçlar, ağırlığıyla, 1960'lar ve 1970'lerde alınan paraları temsil eder. Alınan bu borçların bir bölümü, bu ülkeler burjuvazisinin ekonomi-dışı harcamalarına gider, bir bölümü de rüşvet ve sus payı olarak kaybolur. Fakat, *esas olarak alınan borçlar ya da krediler, kapitalist üretimin büyüme ve genişlemesini finanse etmede kullanılır.* Alınan kredi ve borçlar, ister ithalatta, ister devlet işletmelerinde, ister özel şirketlerde kullanılsın, hep bu amaca hizmet eder.

Kapitalist sistemde kredilerin oynadığı rol budur. Kredi mekanizması, metaların alım ve satımından parayı kaldırarak meta dolaşımını hızlandırır. Böylece, sermayenin yoğunlaşma ve merkezileşmesini ve dolayısıyla genel olarak yeniden-üretim sürecini hızlandırır. (Karl Marks, *Kapital,* İng. basım, c.3, s.436)

Kredi bulma ihtiyacı, genel olarak, kapitalist üretimin büyüme ve genişlemesinden kaynaklanır. Kredi mekanizması, başkalarının para ya da sermayesini bir bireysel kapitalistin (ya da tekil kapitalist ülkenin) emrine vererek ona, üretimini, kendi özel sermayesinin sınırladığı çerçevenin ötesine genişletme olanağını sağlar.

Böylece, kredi sistemi, sermayenin özel mülk oluşundan gelen ve kapitalist üretimin genişlemesinin önüne dikilen engelleri kaldırır. Kapitalist, kendi amaçları için yalnızca kendi özel sermayesini değil, fakat başkalarının da sermayesini — Marks'ın deyişiyle "sosyal sermayeyi" — kullanmış olur. Marks, buna, "kapitalist üretimin çerçevesi içinde, bir özel mülkiyet olarak sermayenin ortadan kaldırılmasıdır" diyor. (*agy,* s.436)

Marks, kredi ve kredi sisteminin gelişmesi üstüne düşüncelerini şöyle sürdürüyor:.

"Bu, kapitalist üretim tarzının, bizzat kapitalist üretim tarzı içerisinde ortadan kaldırılmasıdır ve dolayısıyla *prima facie* yeni bir üretim biçimine geçişin yalnızca bir evresini temsil eden, kendi kendisini çözen çelişkidir. Bu, böyle bir çelişki olarak, kendisini, kendi sonuçlarıyla da ortaya koyar." *(agy,* s.438)

Kredinin çelişkiyi en önemli temsil ediş biçimi, kapitalist üretimin krizlerinde kendini gösterir.

"Sermayenin bu toplumsal niteliği, ancak kredi ve bankacılık sisteminin iyice gelişmesiyle ortaya çıkmıştır. Öte yandan bu sistem daha da ileri gitmiştir. Bu sistem, toplumun henüz faal olarak kullanılmayan bütün mevcut ve hatta potansiyel sermayesini, sanayici ve tüccar kapitalistlerin emrine verir. Dolayısıyla, bu sermayeyi ne borç veren ne de alan, onun gerçek sahibi ya da üreticisidir. Böylece sermayenin özel niteliği yok olur. "Sermayenin kendisi, kendi içinde, ama ancak kendi içinde ortadan kalkar. Bankacılık sistemi aracılığıyla, sermayenin bölüştürülmesi işi, bu toplumsal işlev, özel kapitalistler ile tefecilerin elinden alınmıştır. *Ama aynı zamanda, bankacılık ve kredi, böylece, kapitalist üretimi bizzat kendi sınırlarının ötesine itmede en güçlü manivela ve bunalım ve spekülasyonların en etkili araçlarından birisi haline gelmiştir." (agy,* s.607) (abç)

Dikkat edilirse, Marks burada, yalnızca mali alana münhasır saf bir mali krizden sözetmiyor. Anlatılmak istenen, kredilerin büyümesiyle üretimin aşırı genişlemesinden kaynaklanan kapitalist üretim krizi ve bu krizin mali alana yansımasıdır.

Kredilerin büyümesinin, bir yandan, kapitalist üretimin genişlemesinin bir ifadesi olduğunu, öte yandan, kapitalist üretimin yayılmasına yol açtığını görmüştük. Borç alınan para önünde sonunda geri ödenmek durumundadır. Bu geri ödeme, ancak üretim sürecinden sağlanan parayla (kârla) yapılabilir. "Dolayısıyla, bu geri ödemeler, yeniden-üretimin, yani üretim ve tüketim sürecinin akışkanlığına bağlıdır." *(agy,* s.479-480).

"Yeniden-üretim süreci sürekli olduğu ve dolayısıyla geriye akış güvence altına alındığı sürece, bu kredi vardır ve genişler. Onun genişlemesi, yeniden-üretim sürecinin kendisindeki genişlemeye dayanır. Geriye dönüşlerdeki gecikmeler, aşırı dolu piyasalar ya da düşen fiyatlar sonucu, yeniden üretim sürecinde bir duraklama olur olmaz, sanayi sermayesinde aşırı bir bolluk görülür. Fakat bu sermaye işlevlerini yerine getiremeyecek bir biçim içerisindedir. Muazzam miktarda meta-sermaye vardır ama satılamaz durumdadır. Muazzam miktarda sabit sermaye vardır ama yeniden-üretim sürecindeki tıkanıklık nedeniyle çoğu kullanılamaz durumdadır. Kredi, 1. bu sermaye boş kaldığı, yani yeniden-üretim evrelerinden biri içinde hapsedildiği, başkalaşımını tamamlayamadığı için, 2. yeniden-üretim sürecinin sürekliliğine güven sarsıldığı için ... daralır."

"(...)

"Dolayısıyla, yeniden-üretim sürecindeki bu genişlemede ya da hatta normal akışta bir bozukluk olunca kredi de kıtlaşıyor. Krediyle meta elde etmek güçleşiyor. Bununla birlikte, nakit ödeme talebi ve kredili satışlara karşı gösterilen titizlik, bir çöküşü izleyen sanayi çevrimi evresinin özellikleridir. Bizzat kriz sırasında, herkesin elinde ürün bulunduğu, bunları satamadığı, ama ödemeleri karşılayabilmek için satmak zorunda olduğundan, kredi kıtlığının en üst düzeye ulaştığı (ve bu nedenle banker kredisine ait iskonto oranının en yüksek olduğu) sırada, en büyük miktarlarda bulunan, atıl ya da yatırım arayan sermaye kitleleri değil, daha çok kendi yeniden üretim sürecinde engellenmiş bulunan sermaye kitlesidir. O sırada yatırılmış bulunan sermaye, yeniden-üretim süreci tıkandığı için, büyük kitleler halinde gerçekten atıl durumdadır. Fabrikalar kapanır, hammaddeler yığılır, son şeklini almış ürünler, metalar olarak piyasayı kaplar. İşte bu nedenlerle, bu gibi durumlarda, suçu, üretken sermaye kıtlığına yüklemek son derece yanlıştır. Kısmen, normal ama geçici olarak küçülmüş ölçekte yeniden-üretim sürecine, ve kısmen de, felce uğramış tüketime oranla, üretken sermayedeki aşırı bolluk, asıl bu gibi zamanlarda söz konusudur." *(agy,* s.483).

Üçüncü dünyanın en borçlu ülkeleri

	Milyar dolar olarak borç tutarları+	Borç servisi oranları*
Cezayir	15.4	29.3
Arjantin	43.6	132.8
Brezilya	93.0	115.5
Kamerun	2.5	22.8
Şili	17.9	80.0
Kolombiya	11.8	32.0
Kosta Rika	4.1	45.5
Ekvator	6.8	91.2
Endonezya	25.0	17.4
Fildişi Sahili	7.0	45.6
Güney Kore	40.1	23.4
Malezya	13.0	8.2
Meksika	89.0	127.7
Fas	13.0	67.6
Nijerya	12.0	18.3
Peru	11.8	89.1
Filipinler	24.6	79.0
Sudan	8.0	68.4
Tayland	11.0	20.6
Tunus	4.5	18.6
Türkiye	17.0	19.8
Uruguay	4.2	47.5
Venezüella	34.0	78.2
Yugoslavya	20.5	25.0

\+ 1983 sonu tahminleri
* Ödenen borç ve borç faizleri miktarının ihracat gelirlerine oranı
Kaynak: *American Express:* "Uluslararası borçlar, bankalar ve LDC"
South dergisi, Ağustos 1984

Üretimin, kredi ve kredi sistemine dayalı olduğu bir dünyada herşey çarpılmaya uğrar ve sanki başaşağı duruyormuş gibi görünür. Bu yüzden, üretim krizlerinin kredi azlığından kaynaklandığı sanılır:

"Yeniden-üretim sürecinin tüm sürekliliğinin krediye dayandığı bir üretim sisteminde, kredinin birdenbire kesildiği ve ancak nakit ödemelerin geçerli olduğu sıralarda — ödeme araçlarına olan büyük hücum karşısında — bir bunalımın mutlaka ortaya çıkacağı açıktır. Bu yüzden, ilk bakışta, bütün bunalımın yalnızca bir kredi-para bunalımı olduğu sanılır. Ve aslında sorun yalnızca, poliçelerin paraya çevrilebilme sorunudur. Ne var ki, bu poliçelerin çoğunluğu, fiili alımsatımları temsil eder. Ve bu alım-satımların genişliğinin toplumun gereksinimlerinin çok üstünde olması, en sonunda, bütün bunalımın temelidir. Aynı zamanda, bu poliçelerin muazzam bir miktarı, şimdi günışığına çıkan ve sabun köpüğü gibi sönen düpedüz bir dolandırıcılığı, başkalarının sermayesi ile yapılan başarısız spekülasyonları, değer kaybeden ya da hiç satılmayan metasermayeyi, ya da hiçbir zaman gerçekleştirilemeyecek olan geriye dönüşleri temsil eder. Yeniden-üretim sürecindeki zoraki genişlemeye dayanan bu baştan sona yapay sisteme, hiç kuşkusuz, İngiltere Bankası gibi bir bankanın, bütün dolandırıcılara, senetleri yoluyla değersiz sermaye vermesi ve değer kaybetmiş bütün metaları eski nominal değerleri üzerinden satın almasıyla çare bulunamaz." *(agy,* s.490)

Marks'ın üretim krizlerinde kredi sisteminin oynadığı role ilişkin bu sözleri, günümüz dünyasındaki borç krizinin doğasını anlamada canalıcı önem taşır.

Herşeyden önce bu muazzam borçlar, borçlu ülkelerin dünya kapitalist ekonomisine entegre edilmelerinin araçlarıdırlar. Faizler, bu entegrasyonun ceremesidir:

"Geniş ölçekte ve uzak pazarlar için yapılan üretim, toplam ürünü ticaretin eline

teslim eder. Ne var ki, ticaretin, tüm ulusal ürünü kendi sermayesiyle alıp sonra da satmasına elverecek bir biçimde bir ulusun sermayesinin kendisini iki katına çıkarması olanaksızdır. Kredi, bu yüzden, burada vazgeçilmez birşeydir. Bu kredinin hacmi, üretimin değerinin hacmindeki büyüme ile birlikte büyür. Vadesi de, pazarların artan uzaklığına göre uzar." *(agy,* s.481)

Bu durum, az ve orta gelişmiş ülkeler için de geçerlidir. Kredi ihtiyacı, emperyalist ülkelerle karşılaştırıldığında henüz gelişmesinin ilk aşamalarında olan ülkelerde özellikle şiddetlidir. Bu ülkelerde kapitalizm bir sistem olarak kurulmuş ve ülkeyi dönüştürmeye başlamıştır. Bu muazzam dönüştürme, ancak kredi sistemiyle elde edilebilecek olan sermayeye bağlıdır.

Dünya borç krizi ya da "üçüncü dünya" borç krizi denilince iki şey akla gelir. *Birincisi,* bu kriz, dünya çapındaki kapitalist üretim krizinin kredi alanına yansımasıdır. Borç krizinin kendisi de, geçtiğimiz onyıllarda, kredilerin ve krediler yoluyla dünya kapitalist üretiminin genişlemesiyle şiddetlendi. Kriz, dünya kapitalist sistemindeki dengesizlikten kaynaklanıyor. Kapitalist sistem, dünya kapitalist pazarına gözlerini yeni açan ülkeleri bir yere yerleştirmede yetersiz kalıyor. Dahası, borç krizi, bütün krizlerin nihai nedeniyle de bağlıdır:

"Bütün gerçek krizlerin nihai nedeni, kapitalist üretimin, üretici güçleri, sanki bir tek toplumun mutlak tüketim gücü bu güçlerin sınırını teşkil edermişcesine, daima geliştirme çabasına zıt olarak, yığınların yoksulluğu ve sınırlı tüketimidir." *(agy,* s.484)

Kapitalist dünyadaki hemen hemen bütün ülkelerin 1980'lerde ödemeler dengesinde olumsuzluklar yaşamasının ve birçoğunun borçlu duruma geçmesinin altında işte bu aşırı üretimin genel krizi yatıyor. Önde gelen kapitalist ülkeler içinde tek istisna Japonya'dır.

Örneğin, geçenlerde, ABD'nin bile borçlu ülke durumunda olduğu ilân edildi. ABD, geçen yılki 101.6 milyar dolarlık ödemeler dengesi açığıyla, 1914'ten bu yana ilk kez bu duruma düştü. Öteki ülkelerin yanısıra, Fransa, İtalya, Danimarka, Avustralya, Güney Afrika, Yunanistan ve Portekiz geçtiğimiz yıllarda ödemeler dengesinde açık verdi. İngiltere, Avusturya, İsveç, Belçika, Norveç, Finlandiya ve İspanya ise durumu şöyle-böyle idare ettiler.

Marks'ın şu sözlerine bakalım

"İthalat ve ihracat ile ilgili olarak şu noktayı dikkate almak gerekir: Birbiri ardına bütün ülkeler bunalıma sürüklenmiş olurlar ve o zaman, birkaçı dışında hepsinin gereğinden fazla ithalat ve ihracat yaptıkları, bu yüzden de ***hepsinin, aleyhlerinde bir ödemeler dengesine sahip oldukları*** ortaya çıkar. Bu nedenle, rahatsızlık, aslında ödemeler dengesinde değildir." *(agy,* s.491)

"Ödemeler dengesi, genel kriz zamanlarında her ulus için, hiç değilse ticarî bakımdan gelişmiş bir ulus için aleyhdedir. Ama, her ülke için, yaylım ateşi gibi herbirine ödeme yapma sırası gelir gelmez, daima bu böyledir. Örneğin İngiltere'deki gibi bir kez bunalım patlak verdi mi, süreler dizisi çok kısa dönemler halinde sıkışır. İşte o zaman bütün bu ulusların aynı zamanda aşırı ihracaat yaptıkları (yani aşırı üretimde bulundukları) ve aşırı ithalat (yani aşırı ticaret) yaptıkları, hepsinde fiyatların şiştiği ve kredinin gereğinden fazla yayıldığı ortaya çıkar. Ve hepsinde aynı çöküş olur." *(agy,* s.492)

Az ve orta gelişmiş ülkelerin özel durumu günümüzdeki borç krizinin *ikincisi* unsurudur. Bu ülkelerin dünya pazarına satmak durumunda oldukları malların rekabet edebilirliği düşüktür ve dolayısıyla satılmaları çok zordur. Bu ülkeler, aşırı üretimden özellikle daha çok etkilenirler. Geçtiğimiz onyıllarda emperyalist ülkelerle olan ticaret koşulları düşüş kaydetti. Kriz olmayan dönemlerde bile, bu ülkeler mevcut ticaret dengesini korumak yani satın alacaklarını karşılayabilmek için sürekli olarak daha fazla ihracat yapmak zorundadırlar. Bunun üstüne bir de kriz bindirince durumları iyice çıkmaza giriyor.

Bu ülkelerde üretim sürecinin sürekliliği, dışarıdan enjekte edilen borçlara ve sağlanan kredilere bağlıdır. Borçlarını ödeme fonlarını dolduracak bağımsız bir üretimleri yoktur ya da çok küçüktür.

Bu borçların, ABD gibi emperyalist ülkelerin dış ticaret açığından farkı işte buradadır. Bu yüzden, emperyalist ülkelerin ticaret açıkları, "üçüncü dünya" ülkelerininkinden çok daha fazla da olsa bir borç krizini doğurmaz. "Üçüncü dünya" ülkeleri, kredileri kesildiği ve ödemelerin nakit parayla yapılması gerektiği kriz zamanlarında, kendi kapitalist üretimlerine dayanarak gerekli parayı bulamazlar.

Bunu anlamak için *borç servisi oranlarına* bakmak yeterlidir.*Borç servisi oranları,* borçların ve borç faizlerinin geri ödenmesi ile ihracatla elde edilen gelirlerinin oranını gösterir. Meksika, Brezilya ve Arjantin için bu oran yüzde yüzün üstündedir. Yani bu ülkeler ihracatla elde ettiklerinden daha çok para ödemek durumundadırlar. Onları takip eden yedi öteki ülke için oran %68.4 ile %91.2 arasındadır. Daha sonra %43 ile %50 arasındaki üç ülke geliyor.

Baştaki ilk üç ülke aslında iflas etmiştir. Peşinden gelen 7 ülke de iflasın eşiğindedir. Son üç ülke tehlike sınırında duruyor. Bu ülkelerin borçlarını zamanında ödeyebilmeleri için üretimlerinde devasa bir genişleme olması gerekiyor. Fakat bu genişlemenin kendisi büyük bir sermaye enjeksiyonuna ve üretilen malların dünya pazarında satılabilmesine bağlıdır. Ne var ki, kimse bu ülkelere bu sermayeyi sağlamıyor. Sonra, haydi gerekli sermaye bulundu diyelim, kapitalist dünyaya yayılan korumacılık dalgası ve aşırı üretim krizi koşullarında ürettikleri malların satılabilmesi çok zordur. Geriye çözüm olarak bir tek IMF programları kalıyor. Büyümeyi durdurmak, ithalatı sınırlamak, kamu harcamalarını azaltmak, gerçek ücretleri düşürmek ve ülkeyi doğrudan yabancı sermaye yatırımına cazip kılmak. Fakat, aynı anda birçok ülkede uygulandığı için IMF bile bu reçetelerin başarısından endişe duyuyor. IMF programları, nezleyi tedavi etmek için hastayı öldürmeye benziyor.

Buraya kadar borç krizi üstüne söylediklerimizi şöylece özetleyebiliriz:

1. Dünya çapında kapitalizmin genel olarak genişlediği geçtiğimiz onyıllarda, az ve orta derece gelişmiş ülkelerin aldığı borçlar, bu ülkelerde kapitalist üretimi genişletmek için kullanıldı.

2. Bu yıllarda kolayca kredi alınabilmesi ve kapitalist üretimin dünya çapında hızla genişlemesi, genel bir aşırı üretim krizine yol açtı.

3. Borç krizi, bu aşırı üretimin mali alana yansımasıdır. Krediler azaldı, faiz oranları arttı ve Marks'ın deyişiyle, "ödeme araçlarına muazzam bir hücum" başladı.

4. Üretim krizinden en fazla etkilenen ülkeler, kapitalist üretim süreçleri, borç verme ve kredi biçimini alan yabancı sermayeye bağımlı ülkeler oldu. Zaten ihracatları düşen bu ülkeler, bir de, kredilerin kesilmesiyle karşılaştılar.

5. Borçlarını ödemede sıkıntı çeken bu ülkeler, uluslararası bankalara *borç ertelemesi* için başvurmak zorunda kaldılar. Böylece bu bankalar adına konuşan IMF'nin eline düştüler.

III. Alacaklı kapitalistler - borçlu kapitalistler

Şimdi, borç krizinin genellikle üzerinde durulmayan ama canalıcı önemi olan *siyasal, sınıfsal ilişkilerine* değineceğiz.

Önce, kredilere, onunla bağlı olarak, faiz sorununa ve alacaklı ile borçlu arasındaki ilişkiye bakalım.

Konuya, borçlu ülkelere açılan kredilerin, *sermaye* olarak verildiğini belirterek başlayalım. Bu krediler, zengin emperyalist ülkelerde biriken artık sermayeden verilir. Kredi biçimine giren bu sermayenin *faiz* olarak kâr getireceği düşünülür. Marks bunu şöyle açıklıyor:

"Para,... kapitalist üretim esası üzerinde sermayeye çevrilebilir ve böylece belli bir değer olmaktan çıkıp kendisini genişleten ya da artan bir değer haline dönüştürülebilir. Para, kâr üretir, yani kapitaliste, emekçilerden belli bir miktar karşılığı ödenmemiş emek, artı-ürün ve artı-değer sızdırma ve buna sahip çıkma olanağını verir. Böylece para, para olarak kendi kullanım değeri dışında, ek bir kullanım değeri, yani sermaye olarak hizmet etmekten gelen bir kullanım değeri kazanır. Paranın bu kullanım değeri, yalnızca, sermayeye çevrildiği zaman ürettiği kârı kapsar. Para, bu potansiyel sermaye niteliği içerisinde, kâr üretme aracı olarak, bir meta halini alır... Ya da, aynı şey demek olan, sermaye, sermaye olarak bir meta haline gelir." *(agy,* s.338-339)

Yıllık kâr oranının %20 olduğunu kabul edelim. Bu durumda, 100 bin lirası olan birinin yılda 20 bin lira kâr etmeye "hakkı" vardır. Eğer bu kişi parasını bir yıllığına bir başkasına ödünç verirse, bu ikinci kişiye yılda 20 bin lira kâr etme gücünü vermiş olur. Tabii ki, ödünç veren kişi de kapitalist olduğu için, eğer kârın bir kısmını almazsa, ikinci yıl parayı vermez.

"Kârın, paranın sahibine ödenen bu kısmına faiz denir. Faiz, işlev yaptığı süreçte, sermayenin kendi cebine indirecek yerde, sermaye sahibine verdiği kâr parçasına takılan bir addan ya da özel bir terimden başka birşey değildir." *(agy,* s.339)

Bu ilişki içinde, borç alan da, borç veren de, parayı kâr yapmak için yani sermaye olarak kullanır. Sermayeyi bizzat kullanan borçlu kişi, kârını, doğrudan doğruya yeniden-üretim sürecinden çıkarır. Borçlunun kârı, Marks'ın deyişiyle, "girişim kârı"dır. Sermayenin asıl sahibi olan alacaklı kişi ise, kârını, faiz biçiminde alır.

Dolayısıyla, ortada yalnızca bir tek sermaye miktarı ve bir tek kâr miktarı vardır:

"Her ikisi de, borç veren de borç alan da, aynı parayı sermaye olarak harcarlar. Ancak para bu ikincisinin elinde sermaye olarak iş görür. Aynı miktar paranın iki kişi için sermaye olarak çifte varlığı ile kâr, iki katına çıkmaz. Bu para ancak kârın bölüşülmesiyle, her ikisi için de sermaye olarak iş görür. Borç verenin payına düşen kısma faiz denir.

"Varsaydığımız bütün bu alışveriş, iki tür kapitalist arasında, para-kapitalist ile sanayici ya da tüccar kapitalist arasında olur." *(agy,* s.353).

Burada faiz oranlarının nasıl oluştuğu üstüne durmayacağız. Genellikle, mevcut kâr oranlarınca tayin edilir. Daha özgül olarak, ***bu sorun, sermaye sahipleriyle (borç verenler) bu sermayeyi işletenler (borç alanlar) arasındaki, yani finans-kapitalistleriyle sanayi kapitalistleri arasındaki rekabet ve görüşmeler yoluyla çözümlenir.***

Bizim için asıl önemli olan, Marks'ın vurguladığı şu noktadır:

"Para piyasasında yalnızca borç verenlerle borç alanlar karşı karşıya gelirler. Meta, aynı biçimde, para biçimindedir. Özel bir üretim ya da dolaşım alanına yatırılmış olmasına göre sermayenin aldığı bütün biçimler burada yok olmuştur. Şimdi o, bağımsız bir değerin farklılaşmamış, türdeş biçiminde — para biçiminde — bulunur. Tekil alanlardaki rekabet onu etkilemez. Bunların hepsi, borç para alanlar şeklinde bir araya toplanmışlardır ve sermaye, onların karşısına, henüz ilerideki yatırım tarzıyla ilgisiz bir biçimde çıkmaktadır. Borç verilen sermaye, burada, *esas olarak, bir sınıfın ortak sermayesi olarak,* sermayenin arz ve talebinde en kesin çizgileriyle belirir. Ki, sanayi sermayesinin, ancak çeşitli bireysel alanlar arasındaki hareket ve rekabetiyle bu görünüm ortaya çıkabilir." *(agy,* s.368)

Marks, sermaye sahipleriyle, bu sermayeyi "çalıştıran"ları, yani "işletmeci kapitalistleri" karşı karşıya koyan burjuva ekonomistleri eleştirdi. Burjuva ekonomistler, her iki tarafın da emeği sömürdüğünü, her iki tarafın da kârlarını üretim sürecinde yaratılan aynı artı-değerden çıkardıklarını görmezlikten geliyorlardı:

"Yeniden-üretim sürecinde işlev yapan kapitalist, sermayeyi, ücretli emekçilerin karşısında bir başkasının malı olarak temsil eder. Ve bu işletmeci kapitalist tarafından temsil edilen para-kapitalist, emeğin sömürülmesine katılır. Yatırım yapan kapitalistin, işlevini, emekçileri kendi hesabına çalıştırmak ya da ancak işçilerin karşısında üretim araçlarının kişileşmiş şekli olarak, üretim araçlarını sermaye gibi kullanmakla yerine getirebileceği olgusu, sermayenin yeniden-üretim sürecindeki işlevi ile, yeniden-üretim süreci dışındaki yalnızca sahipliği arasındaki çelişki içerisinde unutulup gitmiştir.

"Gerçekte, kârın, yani artı-değerin iki parçasının girdiği faiz ve girişim kârı biçimleri, bunların emekle hiçbir bağını ifade etmez. Çünkü bu bağ, yalnızca emek ile kâr arasında, ya da daha doğrusu, emek ile bir toplam bütün olarak artı-değer, bu iki kısmın birliği arasında vardır. Bu kârın bölünme oranı, bu bölünmeyi öngören farklı yasal haklar, kârın zaten mevcut bulunduğu varsayımına dayanır. Bu nedenle, eğer kapitalist kullandığı sermayenin sahibi ise, tüm kârı ya da artı-değeri cebe indirir. Kapitalistin bunu böyle yapmasının ya da kârın bir kısmını bir üçüncü kişiye vermek zorunda olmasının işçiyi ilgilendiren hiçbir yanı yoktur." *(agy,* s.380-381)

"Faiz, kapitalist ile emekçi arasında değil, iki kapitalist arasındaki bir ilişkidir." (agy, s.382) (abç)

Bu açıklamalardan şu sonucu çıkarabiliriz. Alacaklı ülkeler ile borçlu ülkeler arasında faiz oranları, ödeme planları, borç erteleme görüşmeleri üstüne yürüyen kavga, *özünde,* aynı sınıfın üyelerinin artı-değeri paylaşma kavgasıdır. Borçlar daha iyi koşullarda alınırsa işçiler daha az sömürülecek değildir. Bu yüzden komünistlerin bu iki taraftan birini tutmak diye bir sorunları yoktur. Alacaklı ve borçlu kapitalistler, ***borçlu ülke işçilerini sömürmede işbirliği içindedirler.***

IV. Borç krizinin açığa vurulmayan gerçeği

Şimdi borç krizinin *ikinci* yanına geliyoruz. İşin bu yanını, ne IMF, ne borçlu ülke hükümetleri ve ne de dünya komünist hareketinin büyük çoğunluğu ağzına alıyor.

Kimsenin açığa vurmadığı bu gerçek, en azından başta gelen borçlu ülkeler için, *bu borçların ödenemez ve ödenemeyecek oluşudur.* Bu ülkelerin bazıları, borçların kendisinden vazgeçtik, faizlerini bile ödeyemez duruma düştüler. (En iyimserler bile, mevcut borçların birkaç onyıl içinde azar azar ödeneceğini, ama, bu süre zarfında yeni krediler alınacağı için toplam borç yükünün daha da artacağını söylüyorlar.)

Borçların ödenemeyeceği gerçeğini bankalar da, IMF de, ilgili hükümetler de çok iyi biliyorlar. Ortada fiili bir iflas durumu ve üstü örtülü bir batakçılık vardır. IMF ile sürdürülen "borç erteleme" görüşmeleri aslında bu fiili iflasların açığa çıkmasını engelleme amacına yöneliktir.

Bir yazar, bu durumun gözlerden gizlenmesine "iyimserlik komplosu" adını taktı. Tarihi komplo teorileriyle açıklama hastalığına bulaşmadan, bu teorinin hangi anlamda doğru olduğuna bakalım:

Herşeyden önce, iflasların kapitalist sistemin doğal ve kaçınılmaz ürünü olduğunu belirtelim.

Güçlünün zayıfı yutması kapitalizmin yasasıdır. Sermayenin yoğunlaşma ve merkezileşmesi, daha küçük kapitalistleri, daha küçük kapitalist işletmeleri ve hatta bütün bir ulusu iflasa doğru sürükler. Bu kapitalizmin doğasında vardır.

Pazarda boy gösteren bütün bireysel kapitalistler ve kapitalist ülkeler bu riski göze almış demektir.

Lenin'in söylediği gibi, "sermaye, rakip kapitalistin veya rakip ulusun iflasından *kazançlı çıkar*, çünkü, bu yolla sermaye daha çok yoğunlaşır." (Lenin, Toplu Yapıtlar, İng. basım, c.21, s.229-230)

Görüldüğü gibi, kapitalizmin yasaları gayet iyi çalışıyor. Güney Amerika, Asya ve Afrika ülkelerinin çoğu iflasla karşı karşıya gelmiştir.

Açıktır ki, bu çaptaki açık bir iflas, dünya kapitalist-emperyalist sistemi için ekonomik ve siyasal bir felâket olur. Böyle bir durumun Batı'daki acil ekonomik sonucu, başta gelen birkaç bankanın çöküşüyle zincirleme iflas dalgasının yayılmasıdır.

Fakat, böyle bir durumun siyasal sonuçları çok daha sarsıcı olur. Çünkü, borç ödememe kararı alacak olanlar bireysel kapitalist işletmeler değil, sözkonusu egemen devletlerin hükümetleridir. Bu, siyasal bir organın siyasal bir kararıdır. Böyle bir karar, IMF ve batı finansman sistemine ekonomik-siyasal meydan okuma anlamına gelir.

Eğer borç ödememeye karar veren ülkeler, dış ticaretlerini kendi aralarında ve sosyalist ülkelerle yapmak üzere yeniden örgütlerlerse, batının aldığı darbe daha da büyür.

Sorun, alınan borcun ödenmemesinin de ötesinde, Batı finans-kapitalinin otorite ve hegemonyasına ve onun bütün kapitalist ülke sınırlarından serbestçe geçmesine başkaldırma sorunudur.

Yeni borçlar vermek ve eski borçları ertelemek karşılığında borçlu ülkelere "istikrar" ve "ayarlama" tedbirleri dayatan IMF programlarındaki zahiri çelişkiyi işte bu anlamda anlamalıyız.

IMF programları, özellikle birçok ülkede aynı anda uygulandığı zaman, borçluların borç ödeme fonlarını doldurmasını sağlamak şöyle dursun, bu ülkenin gelirlerinin düşmesine ve borçların daha da ödenemez hale gelmesine yol açıyor. Örneğin, döviz alım-satımının ve ithalatın "libere edilmesi", borçlu ülkenin döviz fonlarını eritiyor.

Döviz ve ithalat üzerindeki kontroller, her ne kadar ülkenin acil borç ödeme planlarına yardım ediyorduysa da, bu önlemler, aynı zamanda, uluslararası finans-kapitalin hareket özgürlüğüne engel oluyordu. Kapitalizmin uluslararası finansman sisteminin bekçisi olan IMF'nin başta gelen görevi ise bu hareket serbestisini korumak ve genişletmektir. İşte bu nedenle, IMF'nin dayattığı programlar, borçlu ülkeyi yabancı sermaye için daha elverişli hale getirmeyi amaçlıyor.

Borç krizi, aslında, IMF'ye, borçlu ülkeler üstündeki otoritesini olağanüstü arttırmada büyük olanaklar sağladı. Geçtiğimiz yıllarda, IMF'yi *dünya çapında bir merkez bankası* yapma yolunda bolca öneriler getirildi. ABD'nin evsahipliğine talip olduğu uluslararası para konferansının gündeminin başında IMF'yi "uluslararası nezaretçi" olarak güçlendirme maddesi var.

Bir yandan, uluslararası finans-kapital, *borçlu ülkelere cephe alarak*, bütünleşme, eşgüdüm ve pekişmesini ilerletirken, öte yandan, uluslararası finans-kapitalin değişik "ulusal" kesimleri arasındaki gerginlik ve çelişkiler artıyor. Hızlı bir büyüme içinde olan bankacılık ve finansman sektöründe bir ticaret savaşı olasılığından sözediliyor.

Fiili iflas ve borç ödememe durumunu borçlu ülkeler açısından değerlendirirken, hiç unutmamız gereken nokta, bu ülke ve hükümetlerinin *kapitalist* olduğudur. Onların başta gelen amacı kapitalist üretim sürecini yani artı-değer yaratılmasını korumak ve genişletmektir.

Bu amacın gerçekleştirilebilmesi, kredi ve yabancı sermaye akışının sürmesine bağlıdır. Dolayısıyla, borçları ödemeyeceğiz demek o kadar kolay değildir. Çünkü, *bugün kapitalist dünya pazarında rekabet edebilmek için, ülkedeki üretimin, ancak muazzam sermaye yatırımıyla ulaşılabilecek teknolojik düzey ve çapta yapılması zorunluluk olmuştur.* Hiçbir yerel — "ulusal" burjuvazi, yalnızca kendi "özel" sermayesi ve kaynaklarıyla bu amaca ulaşamaz. Bu, akıntıya karşı kürek çekmek olur.

"Borçlular karteli" kurma ve borçları ödememe tehditleri esas olarak bu nedenle boşa çıktı. Bunun bir başka nedeni de, ekonomilerinin birbirlerine karşı rekabet edebilirliği yüksek olan borçlu ülkelerin, alacaklılara karşı birleşik cephe kurmada gerekli olan yüksek düzeyde eşgüdümü sağlayamamalarıdır.

Bunun yanında, bazı iç siyasal ve sınıfsal endişeler de vardır. IMF, şimdiye kadar, borçlu ülkelerdeki ekonomik sıkıntılardan sorumlu tutulan günah keçisi işlevini görmüştür. Egemen burjuvaziler, uluslararası finans-kapitalin ortağı olma kimliklerini gözlerden saklayıp, kendilerini masum kurbanlar olarak gösterebildiler. Resmen borçların ödenmeyeceğini ilan etmek, onların ekonomik ve siyasal iflaslarını da açığa çıkarabilir.

Peru'nun durumu buna örnektir. Yeni hükümet, IMF'yi atlayarak, kendi hazırladığı istikrar programını uygulayacağını ilân etti. Başbakan Garcia Perez, *"sefaletsiz kemer sıkma"(!)* belgisi altında, yeni iş sahalarının açılacağını, gelir dağılımının yoksuldan yana düzeltileceğini ve sosyal adaletin sağlanacağını vaat etti. Ama, bu hedeflere nasıl varılacağı üstüne bir açıklama yapılmadığı gibi, ücretlerin dondurulacağına ilişkin işaretler artıyor. Böyle bir durum, hükümetin siyasal iflasıyla sonuçlanır.

Aslına bakarsanız, IMF'nin kemer sıkma programlarının temel unsurları IMF'nin icadı ya da komplosu değildir. Bunlar, *burjuvazinin* ekonomik krize *klasik yanıtlarıdır.* Bu önlemler, IMF'li de, IMF'siz de alınabilir. IMF, yalnızca, uluslararası finans-kapitalin çıkarlarına uygun bir tarz ve zamanda bu önlemlerin alınmasını dayatıyor.

Bu, bizi, borçlu "ulusal" burjuvazilerle uluslararası finans-kapital arasındaki asıl çekişme noktasına getirir. Kredi koşulları üstüne bildik çıkar çatışmasının ötesinde, *çok ihtiyaç duyulan yabancı sermaye yatırımlarının ne tarz ve biçimde olacağı kavgası vardır.* Yabancı sermaye kredi biçiminde gelirse, yerel-"ulusal" burjuvazinin kontrolü altında olur. Bu durumda, "ulusal" burjuvazi artı-değerin büyük bir kısmına doğrudan doğruya el koyar. Yabancı sermaye sahipleri, ancak "ulusal" burjuvazi kendi hakkı olan "girişim kârı"na konduktan sonra, kendi paylarına düşen faizi alabilirler. Borçları hatta borç faizlerini ödememeye, yerel burjuvazinin tüketiminin dikkati çekecek tarzda artması ve yurt dışına muazzam miktarda para kaçırılmasının eşlik etmesi tesadüf değildir.

Eğer yabancı sermaye yatırımı doğrudan doğruya yapılırsa, bu sermayenin sahipleri, yerel-"ulusal" burjuvaziyi atlayarak, yerel menecer ve teknokratlarla muhatap olurlar. Uluslararası finans-kapital için her iki yöntemin de avantajlı ve dezavantajlı yanları vardır. Kredi biçimindeki sermaye geri ödenmeyebilir. Doğrudan sermaye yatırımı ise burjuva milliyetçi ya da devrimci hükümetler eliyle millileştirilebilir.

Doğrudan yatırım durumunda, kontrol daha doğrudan olur ve bu şirketler çok daha kolay ve sağlam dünya kapitalist üretimine entegre edilebilir. IMF programları açıkça bu biçimi teşvik ediyor. Bu yüzden, yerli burjuvazinin "ulusal" çıkarlarıyla çatışmaya giriyor. Aslında uluslararası finans-kapital, "ulusal" burjuvazilere şöyle sesleniyor: "Eğer sermayemizi işletemiyor ve zamanında faiziyle birlikte geri gönderemiyorsanız, aradan çekilin, işimizi biz kendimiz yapalım."

"Ulusal" burjuvaziler, ancak devrimci hükümetlerin devrimci yöntemlerle başarabilecekleri, borç ödememe üstüne kuru tehditler savurarak ve IMF ve Batı'ya karşı milliyetçi duyguları gıdıklayarak direnmeye çalışıyorlar.

Büyük bir savaşın çıkmasıyla birlikte uluslararası ticarette esaslı bir çöküş olmadıkça ya da birkaç Güney Amerika ülkesinin borçlarını ödemediği 1930'lardaki gibi bir kriz patlak vermedikçe, borçlu burjuvaziler resmen borç ödemeyeceklerini ilan ederek hiçbir şey kazanamadıkları gibi çok şey kaybederler. Böyle bir durumda, yabancı sermaye olmaksızın ülke ekonomisinin nasıl yeniden örgütleneceği sorunuyla karşı karşıya kalırlar. Ekonominin yeniden örgütlenmesi, Lenin'in "Yaklaşan Felaket"te belirttiği devrimci-demokratik yöntemlerin uygulanmasını gerektirir. Bu önlemler ise, en başta burjuvaziyi kârlarından yoksun kılar.

Şimdiye kadar anlattıklarımızı, IMF ve uluslararası finans-kapitale karşı, borçlu ülke burjuvazi ve işçi sınıflarının "ulusal birliği"ni savunan "Marksistlere", Marks'ın şu sözlerini hatırlatarak noktalayalım:

> "Üretim tarzı değere dayanan ve üstelik kapitalistçe örgütlenmiş bulunan bir ulusa, sırf ulusal gereksinimlerini karşılamak için çalışan bir bütün olarak bakmak yalnış bir soyutlamadır." (Karl Marks, *Kapital*, İng. basım, c.3, s.851)

V. Sonuç

Özellikle borç krizi gibi çok yönlü ve karmaşık bir konuda yazılan bir makaleye "sonuç" yazmak zordur. Üstelik bu krizde birçok unsurun olması, krizin pekçok yöne doğru gelişebileceğini gösterir. Krizin geniş bir sonuçlar almaşığı vardır.

Fakat bu durum bütün olaylar için geçerlidir ve komünistlerin olayın özünü yakalamaya çalışmasına ve bulguları temelinde doğru yanıtlar belirlemelerine engel değildir. Böyle bir yanıt, hem tekil ülke, hem de dünya işçi sınıfının çıkarlarını savunmalı, teorik ve pratik olarak doğru olmalıdır.

Yukarıda yazdıklarımızın ışığında şu sonuçları çıkarabiliriz.

1. Borç krizinin temelinde dünya kapitalist sisteminin aşırı-üretim krizi yatıyor. Her krizde olduğu gibi, zayıf kapitalist girişimler, işletmeler ve ülkeler köşeye sıkıştırıldılar, iflasa sürüklendiler. Bunlar ya iflas edecekler ya da büyük kapitalist işletmelerce devralınacaklar.

2. Bu dünya krizinde iflasla tehdit edilenler, çok sayıda egemen kapitalist devletlerdir. Bu, krize siyasal bir unsur katıyor. Kriz, iflastan acı çekecek olan ülke halklarının önüne siyasal bir sorun olarak geliyor. Bu, aynı zamanda, uluslararası bir siyasal sorundur. Çünkü, görüşmeleri, bir yanda tekil ulusal hükümetler, öte yanda, zengin emperyalist ülke hükümetlerince yetkilendirilen "uluslar-üstü" IMF yürütüyor. Zengin emperyalist ülkelerin iflasa sürüklediği herhangi bir ülke, dünya sosyalist sistemiyle ilişkilerini geliştirme ya da onun bir parçası olma seçenekleriyle karşı karşıya olduğu için de bu bir siyasal sorundur.

3. Böyle bir siyasal sorun olduğu için emperyalist devletlerin buldukları siyasal "çözüm" şu oldu: Borçlar erteleniyor, borçlu ülkelere ancak ayakta kalıp yeni borçlar alarak ödemelerini yapmalarına yetecek kadar yeni kredi ve "yardım" veriliyor, uluslararası emperyalist finans-kapitale "ulusal" burjuvazilerin getirdiği siyasal engellemeler kısmen ya da tamamen ortadan kaldırılıyor, finans-kapital daha geniş bir hareket serbestisi kazanıyor.

4. Borçlu ülkelerin "ulusal" burjuvazileri *gerici* ve *yıkıcı* bir rol oynuyor. Halkların borç krizinden çektiği acılar protesto edilirken, bu paraları kimin ve neden borç aldığı ve bu paraları ne yaptıkları sorulmalıdır. Dahası, bu borçlar ve faizleri geri ödenirken, gerçekte, ödemeyi kimler yapıyor?

Borçlu ülkelerin "ulusal" burjuvazileri kapitalist üretimi genişletmek, yani sömürünün çapını genişletmek için bu borçları aldılar. Şimdi geri ödeyemiyorlar, iflas ettiler. Bu ülkelerin burjuvazilerinin tarihsel olarak eskidiğine bundan daha iyi bir kanıt olabilir mi? Ülkelerinin ekonomisini geliştirmede ilerici rol oynamak şöyle dursun, bütün yapabildikleri, ülkelerini daha derin bir kriz ve borca batırmak oluyor. İşçi ve emekçinin sömürüsünü arttırmaktan, yeni borç alıp geçici borç ertelemeleri yapmaktan başka, borç krizi için bir çözümleri var mı?

Bu tarihsel iflas ve eskimişlik, siyasal alanda, kısıtlı da olsa oldukça istikrarlı bir burjuva demokrasisi geliştirmemelerinde, baskıda, askersel diktatörlüklerde ve faşizmde yansımıyor mu?

Bütünleşmiş dünya pazarının doğasında var olan *karşılıklı bağımlılığı*, alt ekonomik, teknolojik gelişme düzeyindeki ülkeler için kaçınılmaz olan *bağımlılığı*, en baskıcı ve gerici *boyun eğmeye*, açıkça *borç köleliğine* çeviren onların bu iflası değil mi?

5. Kapitalizmde işçiler, *bu borçlar ödense de ödenmese de* kaybeden taraf olacaktır. Eğer, "ulusal" burjuvaziler bu parayı ödeyebilirlerse, bu, ancak, işçileri sömürmede daha başarılı oldukları anlatır. Eğer ödeyemezlerse, bunun cezasını yine işçi, emekçi çekecektir. Eğer borçları ödememe yolunu tutarlarsa, ve bu kapitalist temelde olursa, bu durumda "ulusal" burjuvaziler, bütün bu süreci yeniden yaşamak üzere ellerini serbestleştirmiş olacaklar. Dünya kapitalist ekonomisinin fırtınalarından koparılmış "bağımsız" bir kapitalizm kuramayacaklarına göre, kursalar bile bu ancak en geri, en vahşi ve en baskıcı tipte bir kapitalizm olacağına göre, bu "ulusal" burjuvazilerin ülkelerine sunacak neleri var? Hiçbir şeyleri!

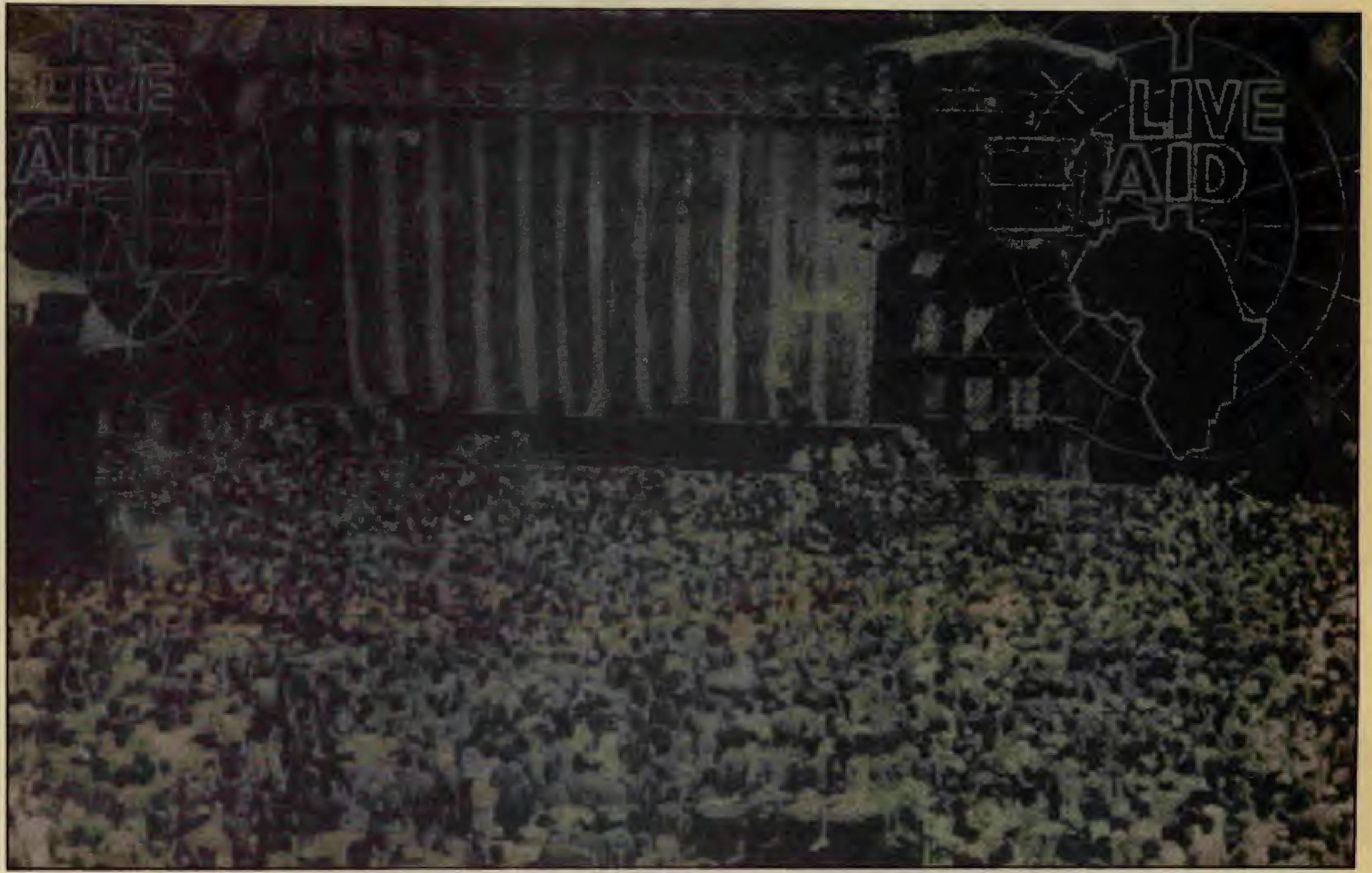
6. Bu yüzden, borçlu ülke halkları için borç krizinden çıkışın tek yolu, IMF ve uluslararası finans-kapitale boyun eğmeye son vermenin tek yolu, eskimiş burjuvaziyi ve bu iflasları kaldırıp atacak *devrim* değil midir? Günümüzün bütünleşmiş dünya ekonomisinde, bunun, bağımlılığın ve borçların sonu olmadığını söylemek zorundayız. Hatta, yabancı sermayenin de sonu olmayacaktır. Sosyalist ülkelerin de borçları var, onların ekonomisinde de yabancı sermaye var. Zengin emperyalist ülkeler zengin ve emperyalist kaldıkça, ekonomik ve teknolojik olarak en ileri oldukça ve sosyalist ülkeler göreli olarak az ilerlemiş oldukça bu durum sürecektir. Fakat, bağımlılık ve borçlar başka şey, boyun eğme başka şeydir.

Sosyalist Küba'nın hem sosyalist ülkelere, hem de emperyalist ülkelere borcu var. Fakat, kim, Küba'nın alacaklılarına boyun eğdiğini söyleyebilir? Fidel Kastro, bu borçları ödemek için Küba halkını ekonomik cephede "bütün halkın savaşını" vermeye çağırıyor.

Ne borçlarını ödemek için gereken yığın desteği ya da ekonomik güce sahip olan, ne de borçlarını ödememek ve ekonomiyi yeni bir çizgide örgütlemek için gereken yığın desteği, cesaret ve güce sahip olan "ulusal" burjuvazilerin tavrıyla bunu karşılaştırın.

7. Devrimci-demokratik ya da sosyalist devletin ilan ettiği ve uyguladığı ya da ekonomi ve dış ticaretin demokratik sosyalist çizgide devrimci yeniden örgütlenme ve yeniden yapılandırılması için bir *başlangıç noktası* olarak kullanılan borç ödememe hariç, komünistler için sorun, borç ödeyip ödememe sorunu değildir. Devrimci-demokratik borç ödememeye evet. Gerici, burjuva borç ödememeye hayır. Komünistlerin ve devrimcilerin borç krizine karşı tavırları bu olmalıdır.

“Live Aid” konseri, Afrika ve emperyalizm

13 Temmuz günü, Londra'daki Wembley stadyumunda 72 bin, Filadelfiya'daki Kennedy stadyumunda ise 100 bin kişinin izlediği bir “Rock konseri” yapıldı. Dünyanın iki ayrı kıtasındaki ikiz konserleri dünyaya yayan canlı TV yayını, haberleşme tarihinin tanıdığı *en geniş kapsamlı* canlı yayın oldu. 14 uydu aracılığıyla yapılan canlı yayın (ki son Olimpiyatlar'da kullanılan uydu sayısı 4'tü) dünyanın 160 ülkesinde yaşayan 1 milyar 600 bin insan tarafından aynı anda izlenebilecek kapsamdaydı.

Dünyaca ünlü, çeşitli ülkelerden 60'dan fazla şarkıcının katıldığı konser, en başta insanlığın ulaştığı bilimsel-teknolojik ilerlemenin boyutlarını gösteren çarpıcı bir örnek oldu. Konserin düzenlenişine yol açan neden ise, ulaşılan bu bilimsel-teknik düzeyle büyük bir çelişki oluşturan, Afrika'daki yığınsal açlıktı.

Yaklaşık 20 ülkedeki yardımların tümünün toplanmasıyla birlikte “Live Aid”in Orta Afrika halklarına sağladığı yardımın 25-30 milyon dolar olacağı tahmin ediliyor. Bu miktar, bir yardım kampanyası için kuşkusuz büyük bir başarıdır. Ancak bu para, Afrika'daki açlığı durdurmak için gereken miktarlar düşünüldüğünde okyanusta bir damla gibi kalmaktadır.

Geniş yığınları pençesine alan, açlığa yol açan derin ve uzun erimli ekonomik sorunlar açısından bakıldığında, bu tür yardım kampanyalarının etkin olmaktan uzak olduğu açıktır. Batı ülkelerinde düzenlenen bu tür kampanyaların görebileceği en olumlu işlev, bu ülke halklarının, insanlığın karşılaştığı ağır sorunlarla kendi devletlerinin ve uluslararası mali kuruluşların empoze ettikleri ekonomik ve mali siyasetler arasındaki bağı düşünmeye başlamalarına yapabilecekleri katkıdır.

Afrika Birliği Örgütü Konferansı

“Live Aid” konseri Batı basınının birinci sayfalarını doldururken Afrika Birliği Örgütü'nün (ABÖ) ekonomik sorunlar üzerine düzenlediği *ilk* konferans küçük bir haber olarak geçiştirildi. Bu şaşırtıcı değildir.

Afrika ülkelerinin, Güney Afrika hariç, toplam dış borcunun 1985 yılı sonlarında 170 milyar doları bulacağı tahmin ediliyor. Bu dış borçların, zaten çok kötü durumda olan Afrika ülkeleri ekonomilerine yüklediği yükün ağırlığını, bu ülkelerin yıllık faiz ve anapara ödemelerinin, 1983 yılında, yıllık ihracat gelirlerinin yüzde 27,4'ünü oluşturduğunu düşünürsek daha iyi anlayabiliriz. Bu rakam 1982 yılında yüzde 19,8'di. 1982 ile 1983 arasında görülen bu hızlı artış, durumun gittikçe kötüleştiğini, 1985 rakamlarının çok daha yüksek olacağını gösteriyor.

Konferans, bazı Afrika ülkeleri liderlerinin dış borçlar konusunda moratoryum ilan edilmesini istediklerini hatırlarsak, bu tutuma oranla çok ılımlı kararlar aldı. Konferans, “Afrika'nın dış borçları konusunda uygun bir çerçeve” bulunmasını istedi ve Batı devletleri ve mali kuruluşlara, Afrika ülkelerine daha “yumuşak” yani uzun vadeli ve düşük faizli kredi sağlanması çağrısında bulundu. Vade ayarlamalarında kolaylık gösterilmesini ve devletten devlete verilen bazı kredilerin hibeye dönüştürülmesini istedi. Ancak, Batı'nın, konferansın aldığı bu ılımlı önerileri bile reddeceği tahmin ediliyor.

ABÖ'nün eski başkanı, Tanzanya devlet başkanı Julius Nyerere, konferansta, son zamanlara kadar sürdürdüğü tutumdan çok daha ılımlı bir tutum aldı. Nyerere, geçtiğimiz mart ayında, genel olarak “üçüncü dünya”, özel olarak da Afrika ülkelerini “dış borçlarını” Batılı ülkeleri ve mali kuruluşları “tartışmaya zorlamak için bir silah olarak kullanmaya” çağırmıştı. Nyerere, dış borç ödemeleri konusunda finans merkezlerinin tartışmaya yanaşmayan, dayatmacı tutumuna karşı çıkmış, “biz borçlarımızı, halklarımızın açlıktan kırılması pahasına daha önce belirlenen vadelerle ödemeye devam mı edeceğiz” demiş, tartışmayı başlatabilmek için borçlu ülkeleri birlikte davranmaya çağırmıştı. *(Africa,* Mayıs 1985).

Nyerere, temmuz ayında da, çok haklı olarak şöyle demişti: “Afrika'nın borç yükü tahammül edilemez durumdadır. Borçlarımızı ödeyemeyiz. Bunu sizler de, tüm diğer alacaklılarımız da çok iyi biliyor.” *(South,* Temmuz 1985)

Nyerere'nin ABÖ Konferansı'ndaki tutumu, bu konuşmalarındaki tutumdan çok farklı oldu. Konferansı açış konuşmasında, “Afrika borcunu ödemesi gerektiğinin farkına vardı” dediği bildiriliyor. Konferans sonunda yayınlanan sonuç belgesi de Afrika'nın dış borçlarından, “Afrika ülkelerinin imzaladığı ve ödemek zorunda olduğu yükümlülükler” olarak söz ediliyor.

Borçlu ülkelerin bir “borçlular karteli” oluşturması, moratoryum ilan edilmesi, ya da dış borçların ödenmesinin açıkça reddedilmesi vb. yerine daha ılımlı bir yol izlemeye karar veren Afrika ülkelerinin tutumu, Latin Amerika ülkeleriyle benzerlik gösteriyor. Cartegana gurubu da uzun süre “borçlular karteli” oluşturmayı, moratoryum ilan etmeyi, borçları ödememeyi savunmuş, 1984 Haziran'ında yapılan konferansta ise tıpkı ABÖ gibi ılımlı bir yol izlemeyi benimsemişti. Bu konferansta, Cartegana gurubu IMF ve uluslararası bankalarla tek tek ülkelerin görüşmeleri sürdürmesi yönünde bir karar almıştı. O zamandan bu yana Cartegana gurubu ülkeleri IMF'yle yeni anlaşmalar imzaladılar. Bu gurubun lideri gibi görünen Arjantin, son dönemde IMF'yle yeni bir kredi anlaşması imzaladı ve ABD dolarına bağımlı yeni bir para birimiyle ücretlerin dondurulmasını içeren “radikal bir reform” programı başlattı.

Latin Amerika ülkeleri arasında Küba, bugün bir “borçlular karteli” oluşturulması ve IMF ve uluslararası bankalarla tek tek ülkeler olarak görüşme yapılmamasını öneren tek ülkedir.

Emperyalist finans merkezleri küstahlıklarını arttırıyor

Bir “borçlular karteli” oluşturulması tehlikesini, en azından şimdilik atlatmış bulunan IMF ve Dünya Bankası'ndan oluşan “alacaklılar karteli”, özellikle Afrika'ya karşı çok daha küstahça davranma olanağını buldu.

IMF, şimdiye kadar tanık olunan “en kötü” borç krizinin atlatıldığını ve borçlu ülkelerin durumunun “düzeldiğini” açıkladı. 1983 yılında, borçlu ülkelerin toplam ihracat gelirlerinin yüzde 158'ini oluşturan dış borç ödemeleri 1985'te “yalnızca” yüzde 108'ini oluşturacakmış! Ancak, devletten devlete kredi alan ülkelerin durumu ağırlaşacak ve 1990'a doğru dış borç ödemeleri ihracat gelirlerinin yüzde 260'ını oluşturacakmış! Birçok Afrika ülkesi bu ülkeler arasındadır.

Geçtiğimiz yıl Dünya Bankası, az gelişmiş ülkelere verdiği kredileri bilinçli olarak azaltmıştı. Bu yıl hedeflenen miktarın bile verilmeyeceği bildiriliyor. Dünya Bankası, vereceği kredinin “etkin” olarak kullanılacağından emin olduktan sonra kredi açmaya karar vermiştir. Afrika ülkelerinin karşı karşıya oldukları ekonomik sorunlar ne kadar ciddi, açlık ne kadar yaygın olursa olsun, Afrika ülkeleri emperyalist finans merkezlerinden kredi almak istiyorlarsa, IMF ve Dünya Bankası tarafından önerilen “reformlar”ı kabul etmek durumundadırlar.

Batı'nın gelişmekte olan ülkelere karşı takındığı sert tutumun diğer bir göstergesi, geçtiğimiz günlerde yapılan GATT (Ticaret ve Gümrük Hadleri Genel Anlaşması) konsey toplantısının dağılmasıdır. ABD'nin başını çektiği Batılı ülkeler bankacılık, sigortacılık, gemi taşımacılığı gibi alanlarda uluslararası görüşmelerin başlatılmasını, yani gelişmekte olan ülkelerin göreli olarak yeni ve zayıf oldukları bu alanlarda korumacılıktan vazgeçmelerini istediler.

Brezilya ve Hindistan'ın başını çektiği az gelişmiş ülkeler, GATT'ın bu alanlardaki koruma sınırlamalarını kaldırmadan önce mal ticaretindeki sayısız sınırlamaları kaldırması gerektiğini belirttiler. Diğer bir deyişle, Batı ülkelerinin az gelişmiş ülkelerden ithal etmekte oldukları mallara konan sınırlamaların kaldırılmasını istediler.

Az gelişmiş ülkelerin Batı ülkelerinin ayrımcı dış ticaret siyasetlerinden nasıl darbe yedikleri Afrika'yla ilgili dış ticaret rakamlarından anlaşılabilir. Büyük Sahra'nın güneyindeki Afrika ülkelerinin ihracatı, 1980'den 1983'e kadar 52,1 milyar dolardan 29,5 milyar dolara düşmüştür. Bu ülkelerin ithal ettikleri ürünlerin fiyatları artmaya devam ederken, ihraç ettikleri temel ürünlerin fiyatları 1983 yılında 1979 düzeyinin altına düşmüştür. (Birleşmiş Milletler, *Dünya Ekonomik İncelemesi,* 1984)

Dünya Bankası'nın *Dünya Gelişme Raporu,* “1973-81 yılları arasında düşük gelirli Afrika ülkeleri ihraç ürünlerinin, mamul mal satın alma gücünün yüzde 23 oranında düştüğünün” tahmin edildiğini ifade ediyor.

ABD Dışişleri Bakanı Schultz, “Live Aid” konserinden iki gün önce, emperyalist ülkelerin ve mali kuruluşların az gelişmiş ülkelerdeki açlık ve diğer sorunlar karşısında nasıl bir tutum aldıklarını daha açık bir şekilde gözler önüne sermek istermiş gibi, “daha önce eşi görülmemiş bir refah ve genişleme dönemi” yaratacak(!) bir program önerisi açıkladı.

Schultz'un bu “altın çağ”da az gelişmiş ülkelere biçtiği rol şudur: Az gelişmiş, “özellikle ağır dış borç altında olan ülkeler” ekonomik “istikrarı” sağlamak için gerekli olan “yapısal düzenlemeleri” gerçekleştirmeyi sürdürmeli, devletin ekonomideki rolünü azaltmalı, “ticareti genişletmeli ve büyümeyi teşvik etmeli”dir!

Sosyalizmin bu emperyalizm pisliğine üstün geldiği, çağın değiştiği koşullarda, kuşkusuz “Live Aid konserleri” bambaşka bir içerikle yapılacak, insanlık nerede, nasıl bir sorunla karşı karşıyaysa, dünya halkları elbirliğiyle o sorunun üstüne yürüyeceklerdir.

Özlem Duran

Paris İşçi Birliği tarafından düzenlenen Gençlik Festivali — 85'e 1500'den fazla seyirci, 263 sporcu ve yarışmacı katıldı. Festival herkesin eğlendiği, birbiriyle kaynaştığı başarılı bir festival oldu.

Paris'te Gençlik Festivali - 85

Çuval yarışı herkesi eğlendirdi.

Festivalde yağlı güreşler büyük ilgi topladı.

Paris İşçi Birliği (PİB) 29-30 Haziran günlerinde Gençlik Festivali-85 adıyla bir festival düzenledi. 1500'den fazla kişinin katıldığı festival gerçekten çok başarılı bir festival oldu. Festivalde düzenlenen çeşitli yarışmalara toplam 263 sporcu ve yarışmacı katıldı.

Paris yakınlarındaki, Vincennes ormanında düzenlenen festivalin hazırlık çalışmaları bir ay öncesinden başlatıldı. Önce bir düzenleme komitesi kuruldu ve ayrıntılı işbölümü yapıldı. Tüm yoldaşlar hazırlık çalışmalarında aktif rol aldı ve görevini başarıyla yerine getirdi. Festival öncesinde, Paris'in özellikle Türkiyelilerin yoğun olduğu bölgeleri afişlerle donatıldı. Yaygın olarak bildiri dağıtıldı. Ayrıca işyerleri, evler ziyaret edilerek işçiler, emekçiler festivale davet edildi. Festival öncesinde yarışmalara katılmak isteyen sporcuların, spor kulüplerinin ve yarışmacıların kayıtları yapıldı.

Festival günü tüm yoldaşlar, Paris'te ilk defa bir festival düzenledikleri için heyecanlıydılar. Görevlerini canla başla, sevinçle yerine getirdiler. Festival o kadar canlı, o kadar düzenli geçti ki, herkes gelip İşçi Birliği'ni başarısından ötürü kutladı.

Festival 29 Haziran günü, saat 13.00'de PİB'li bir yoldaşın açış konuşmasıyla başladı. İlk günün programı, futbol turnuvasının eleme maçlarına ayrılmıştı. Altı takımın katıldığı eleme maçlarında Ufuk Spor Birlik Gücü'nü 6-0, İstanbul Spor Şöhretler'i 2-1, Kürdistan G. Gücü Cosmos Spor'u 3-1 yendiler.

Festivalin 2. gününün programı oldukça yüklüydü. Bir yandan futbol turnuvası eleme maçları sürdürüldü, aynı zamanda tavla turnuvası başlatıldı. Tavla turnuvasina 34 yarışmacı katıldı ve bir orman işçisi arkadaş tavla şampiyonu oldu.

Futbol turnuvası eleme maçlarının sonuçları şöyle oldu: İstanbul Spor Ufuk Spor'u 6-4, Kürdistan G. Gücü Şöhretler'i 2-1 yendiler. Final maçını İstanbul Spor'la Kürdistan G. Gücü ile oynadılar. İstanbul Spor'u 3-1 yenen Kürdistan G. Gücü şampiyon oldu, kupayı aldı.

Festivalin en ilgi çeken yarışmalarından biri güreşler ve yağlı güreşler oldu. Güreş çayırının çevresinde kalabalık bir halka oluştu. Güreşçileri tanıtan arkadaşın yaptığı espriler seyircileri gülmekten kırdı geçirdi.

Dört güreşçinin katıldığı yağlı güreşleri Antalyalı Nasuh kazandı. Serbest güreşlerde ise Simon adlı bir arkadaş birinci oldu.

Düzenlenen 5 bin metre koşusunu Paris maratonunda da derece alan Mehmet adlı bir arkadaş kazandı. Bu arkadaş daha sonra yapılan 100 metre koşu yarışmasında da birinciliği aldı.

Festival'de çuval yarışı, elma yeme yarışı gibi eğlence yarışları da yapıldı. Bir başka yarış ise çocuklar arası dans yarışmasıydı. Çok ilgi çeken bu yarışma sırasında anneler babalar kendilerini alamayıp çocuklarına taktik verdiler. Zaten bu yarışma sonunda herkesin oyun alanına çıkıp dansettiği bir eğlenceye dönüştü.

Festivalin sonunda PİB üyesi bir arkadaş bir konuşma yaparak festivale katılan herkese teşekkürlerimizi iletti. Bu festivalleri gelenekselleştirmek istediğimizi belirterek "bir yıl sonraki festivalde buluşalım" dedi.

Festival gerçekten küçük-büyük herkesin eğlendiği, mutluluk duyduğu bir festival oldu.

Z. Çakır, Paris

Tatil döneminde, Kapıkule gibi bir çile kapısı olan konsoloslukların önü ana-baba günü oluyor.

Konsolosluk önünde gazete satışı çok yönlü yararlar sağlıyor

Değerli Yoldaşlar,

Avrupa'daki Türkiyeli işçilerin, Türkiye'ye giderken geçmek zorunda oldukları Kapıkule'yi "çile kapısı" olarak adlandırdıklarını biliyoruz. İşçilerin geçmek zorunda oldukları bir başka "çile kapısı" ise konsolosluk kapılarıdır. Tatil döneminde bu kapıların önü ana-baba günü oluyor. İşçiler saatlerce kapıların önünde beklemek zorunda kalıyorlar. Uzun, bıktırıcı bürokratik işlemler, bugün git yarın gel yöntemi çalışma işçileri canından bezdiriyor. İşçilere tepeden bakan konsolosluk görevlilerinin bağırıp çağırmaları işçiler arasında geniş nefret yaratıyor.

Biz de bunları dikkate alarak, Frankfurt'taki konsolosluk önünde, normal olarak iki haftada bir cumartesi günleri yaptığımız gazete satışlarını haftada üç güne çıkardık. Kapının önünde bekleşen işçilere hem gazetemizi satıyor, hem de onlarla konuşarak ülke dışındaki işçilerin sorunları, Türkiye'nin durumu vb. konularda görüşlerimizi anlatmaya çalışıyoruz.

İşçiler gazetemizi genel olarak konsolosluktan çıkarken alıyorlar. İçeri girerken gazete almış olan bir işçi, başından geçenleri şöyle anlattı:

Konsolos, işçinin elinde gazetemizi görünce hızla yanına yaklaşmış ve "ver bakayım gazeteyi" deyip elinden almış. "Bu gazetenin Türkiye'de yasak olduğunu bilmiyor musun?" deyip gazeteyi geri vermek istememiş. Bu davranış karşısında işçinin tepesi atmış "Ben bu gazeteyi para verip aldım. Türkiye'de yasak olabilir ama burası Almanya" demiş ve konsolosun elinden gazeteyi çekip almış. Dışarı çıktığında, olayı herkese anlattı.

Konsolosluk önündeki satışlarda, ilginç olaylar da oluyor. Geçenlerde bir gerici bizi provoke etmeye kalkıştı. Türklükten, dinden, imandan dem vurup kalabalığı bize karşı kışkırtmaya çalıştı. "Hele bir ayakların ben sizin gibi dokuz tanesini keserim" dedi. Biz, oradaki işçilerin bu anti-komünist propagandadan etkilenmemesi için sesimizi yükselttik. Tartışmaya başladık. Ama farkettik ki kalabalık bizim yanımızda ve bizimle beraber adama veryansın ediyor. Adam çaresiz susup bir kenara çekilmek zorunda kaldı. Bunun üzerine olayı arabasından seyretmiş bir işçi inip yanımıza geldi. "Şu yobaza inat ver bir gazete de okuyalım" dedi.

Bir keresinde de, konsolosluktan çıkan bir işçi, bürokrasiden, keyfi davranışlardan çok canı yanmış olacak ki, "şu konsolosluğun binasını havaya uçurun tüm gazetelerinizi ben alacağım sonra da bedava dağıtacağım" dedi. İşçinin bu şakasına herkes neşeyle güldü.

Geçtiğimiz günlerde ise Bulgaristan konusunda bir olay oldu. Köylü kökenli, buradaki yaşama adapte olamamış ama Türkiye'den de kopmuş tutucu bir işçi, "gazetenizi burada satacağınıza Bulgaristan konsolosluğunun önünde satın" dedi. Bulgaristan'da işçiler sömürülüyor, ekmek bile karneyle dağıtılıyor, halk açlıktan ölüyor vb. sözler söyledi. Sonra da Türkiye'de bolluk var, özgürlük var. İsteyen işçi dükkan açabilir, lokanta açabilir, fabrika açabilir, dedi. Açılabilecek ne varsa hepsini saydı. Ve "ben Bulgaristan'da işçi olacağıma ölürüm daha iyi" dedi.

Bunun üzerine 45-50 yaşlarında bir işçi öne atıldı. "Bak kardeşim" dedi. "Sen ne Türkiye'deki ne de Bulgaristan'daki işçilerin durumu hakkında hiçbir şey bilmiyorsun. Ben buraya gelmeden önce 15 yıl fabrikada çalıştım. İşçi bırak dükkan, fabrika açmayı karnını doyuracak ekmeği, başını sokacak gecekonduyu zor buluyordu. Bugün durum daha da kötüdür. Bulgaristan'a gelince, belki zengin bir ülke değildir ama işçinin yiyecek, giyecek, ev bulma gibi bir sorunu da yoktur. Türkiye'de işsizler sokakları, kahveleri dolduruyor Bulgaristan'da herkesin işi vardır" dedi. Sonra bize döndü, "verin bakalım bir gazete, Türkiye'de işçilik yapmamış, sınıf savaşına şahit olmamış bu tür adamlara sosyalizmi anlatmak zordur, ama siz zaten zor olanı başarmak için yola çıkmışsınız" dedi.

Hasılı, konsolosluk önünde düzenlediğimiz satışların çok yönlü yararları oluyor. Gazetemizi satıyoruz, yeni yeni insanlarla tanışıyoruz. Sesimizi yığınlara duyuruyoruz. Ayrıca gazete satarak kalabalığı politize ediyor, yukarıda anlattığımız gibi canlı tartışmaların yapılmasına neden oluyoruz.

İzinden dönüş döneminde daha farklı bir çalışma izleyecek, mümkün olan en çok sayıda işçiyle konuşup izlenimlerini, görüşlerini gazetemize aktaracağız. İzinden dönen işçi, buraların rehavetinden biraz sıyrılmış oluyor. Bu faktörü de değerlendirip ilişkilerimizi genişleteceğiz.

T. Ç., Frankfurt

Londra'nın ünlü sanat merkezlerinden Royal Festival Hall'daki Purcell Room'da LİB, İTKB ve Gençlik Merkezi'nin, Büyük Londra Belediyesi'nin gençlik festivallerinin bir halkası olarak düzenledikleri gece çok başarılı oldu.

Londra'da Gençlik ve Dostluk Gecesi

Purcell Room'da büyük bir çoğunluğunu İngilizlerin oluşturduğu sanatseverler.

Londra İşçi Birliği (LİB), İngiltere Türkiyeli Kadınlar Birliği (İTKB) ve çalışmalarına yeni başlamış olan Gençlik Merkezi ortaklaşa olarak, 18 Temmuz günü bir Gençlik ve Dostluk Gecesi düzenlediler. Büyük Londra Belediyesi'nin yıl boyunca süren gençlik festivallerinin bir halkasını oluşturan gece, Londra'nın ünlü kültür merkezlerinden Royal Festival Hall'daki Purcell Room'da yapıldı. Gece, gerek içeriği gerek seyirci sayısıyla çok başarılı bir gece oldu.

Gençlik ve Dostluk Gecesi, Gençlik Merkezi'nden bir temsilcinin yaptığı konuşmayla açıldı. Gençlik Merkezi temsilcisi kısaca yaptıkları çalışmaları, İngiltere'deki Türkiyeli ve Kıbrıslı gençlerin sorunlarını anlattı. Türkiyeli ve Kıbrıslı gençlerin, sorunlarının çözümü için birlikte diğer uluslardan gençlerle elele savaşım vermeleri gerektiğini belirtti.

Daha sonra sahneye ilk olarak LİB Halk Oyunları Ekibi çıktı. Anadolu'nun çeşitli yörelerinden derlenmiş halk oyunları sunan ekip uzun uzun alkışlandı.

Gecenin en beğenilen bölümü, Else Müller'in gitarıyla eşlik ettiği Buket Akman'ın söylediği şarkılar, türküler oldu. Türkiye'de devrimci durum yıllarında doğmuş şarkılar, çok büyük bir çoğunluğunu İngilizlerin oluşturduğu seyirciler tarafından çok beğenildi. Buket ve Else ayrıca Teodorakis'ten de parçalar sundular.

Gecenin ikinci bölümünde, Melih adlı bir arkadaş gitarıyla klasik müzik parçaları çaldı.

Sahneye son olarak, LİB Halk Türküleri Korosu çıktı. Birbirinden güzel türküleri büyük bir başarıyla söyleyen koro çok beğenildi. Gece, seyircilerin sürekli alkışlarıyla sona erdi.

Kemal Fırat

İTKB Genel Kurulu'nda Türkiyeli ve Kıbrıslı kadınların sorunları tartışıldı, bu sorunların çözümü için kararlar alındı.

Kadınlar Birliği başarılı bir genel kurul yaptı

İngiltere Türkiyeli Kadınlar Birliği (İTKB) 4. Genel Kurulu, 13 Temmuz Cumartesi günü yapıldı. Kongre salonunda İTKB üye ve sempatizanlarının yanı sıra yabancı konuklar da yer alıyordu. Ayrıca, İTKB'yi destekleyen ve kadın sorununu "kadınların sorunu" olarak anlamayan çok sayıda Türkiyeli erkek de kongreye konuk olarak katıldı.

Kongre İTKB Başkanı'nın yaptığı kısa bir açış konuşmasıyla başladı. Devrim şehitleri için yapılan saygı duruşundan sonra kongre divanı seçildi.

Divan seçiminden sonra salonda bulunan konuklardan, İşçi Partisi Milletvekili Jeremy Corbyn, Islington'un eski ve yeni belediye başkaları birer konuşma yaptılar.

Daha sonra kongreye geçen yılın çalışma raporu sunuldu. İTKB'nin bir yıl içinde düzenlediği geceler, kültürel faaliyetler, kampanyalar, işçi emekçi kadınlara, çocuklara götürülen hizmetler o kadar çoktu ki, tüm bu eylemler kısaca anlatıldığı halde çalışma raporu uzun bir rapordu.

İTKB Kongresi'ne çeşitli örgütlerden çok sayıda mesaj geldi. Ayrıca salonda bulunan İTİB, LİB ve Gençlik Merkezi temsilcileri de birer konuşma yaparak kongreyi selamladılar.

Kongrenin yeni karar tasarıları bölümü çok canlı geçti. Karar tasarısı vermek isteyenler adeta bir kuyruk oluşturdular. Kongrede çeşitli kararlar alındı. Bunlar arasında, kadın ve çocuk sağlığı, kadın sorunu vb. konularda seminerler, eğitici film, video gösterileri düzenlenmesi, müzik, folklor, tiyatro çalışmalarının arttırılması gibi kararlar vardı. Ayrıca Hackney Kadın Merkezi'nin yakında kurulacağı açıklandı. İTKB'nin gelecek yıl gerçekleştirmeyi planladığı hedefler arasında, bir çocuk yuvasının açılması, bu yuvada çocukların gelişmelerine yardımcı olunması, annelere çocuk eğitimi konusunda bilgi verilmesi yer alıyor.

Dilekler bölümünde birçok üye söz aldı. Bir İTKB üyesinin Türkiye'den yeni gelen annesinin yaptığı konuşma coşkun alkışlarla karşılandı.

Kongre, LİB ve İTKB'nin ortak folklor ekiplerinin yaptığı halk oyunları gösterisiyle sona erdi. Gösterinin sonunda tüm kongre folklor ekibine katıldı, hep birlikte halay çekildi.

Feride Çelik

Kongreye, kadınların yanı sıra kadın sorununu "kadınların sorunu" olarak anlamayan çok sayıda erkek dinleyici de katıldı.

ANAHTAR

Sınıf ekonomik savaşımı yükselttikçe büyük kurtuluş amaçlarını gerçekleştirmeye daha da yetenekli olmaktadır.

Bugün Türkiye'de "üç kuruşluk ücret kavgası" doğrudan siyasal bir nitelik kazanmaktadır. Bize düşen bu siyasal savaşımı sendikal siyasetle sınırlama girişimlerine karşı savaşmak, devrim için savaşıma bağlamaktır.

Ekonomik mücadelenın önemı

"Sonuç rublelerle ölçülemez. Çünkü işçilerin ücret artışı şeklindeki kazançlarının yanı sıra, bir grevin başarılı olması başka türlü 'kazançları' da beraberinde getirmektedir. Tüm işçi sınıfı ve tüm ülke (burjuva azınlığın değil, emekçi yığınların ülkesi) grevci işçilerin sömürücülere karşı gösterdiği *dirençten* de kazançlı çıkmaktadır. *Eğer bu direnç olmasaydı işçiler sefil olurlardı. Bu direnç olmaksızın işçiler insan olmaktan çıkıp sermayenin umutsuz köleleri olurlardı."* *(Lenin)*

Marks *Felsefenin Sefaleti*'nde, proletaryanın ekonomik savaşımı ve örgütleri konusunda şöyle yazıyor:

"Geniş ölçekli endüstri birbirine yabancı olan insanları biraraya getirir. Rekabet, çıkarların bölünmesine yol açar. Fakat ücretlerin, yani patronlarına karşı sahip oldukları ortak çıkar olgusunun varlığı, onları (proleterleri — *İ.S.)* ortak bir direnme düşüncesinde, kombinasyonlarda bir araya getirir. Başta birbirinden kopuk olan kombinasyonlar guruplaşmalara dönüşür... Ve örgütlenme, her zaman birlik olan sermayenin karşısında, ücret olgusundan daha gerekli bir olgu haline gelir... Bu mücadelede — ki bu gerçek anlamda bir iç savaştır — gelecek savaş için gerekli olan tüm unsurlar bir araya gelmeye ve gelişmeye başlar. Bu aşamaya varıldığında örgüt siyasal bir karakter kazanır." (Marks, *Felsefenin Sefaleti*, İng. basım, s.150)

Lenin, Marks'ın bu sözleri üzerine şunları yazıyor:

"Burada, gelecek on yıllar için, 'gelecek savaş' için, proletaryanın güçlerini hazırladığı uzunca bir dönem için, ekonomik mücadele ve sendikal hareketin program ve taktiklerini görüyoruz." (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, İng. basım, c.21, s.75-76)

Ekonomik mücadelenin *nesnel mantığı* işçi sınıfını siyasal mücadeleye hazırlamaktadır. İşçiler kendi deneyleriyle ekonomik mücadeleden siyasal mücadeleye geçişin zorunluluğunu kavramaktadır. Grevin her aşamasında işçilerin karşısına polisin, ordunun çıkması, işçilere, yeni "önlemler" almaları gerektiğini hayatın içinde öğretmektedir.

Ekonomik mücadele yalnızca işçi sınıfını eğitmekle kalmamaktadır. Toplumun diğer kesimlerini de etkilemekte ve onları işçi sınıfının etrafında birleşmeye yöneltmektedir.

"...Grev dalgasının yükselmesi, ülkenin toplumsal ve siyasal evriminde canalıcı dönüm noktalarına işaret etmektedir. Grev istatistikleri bize bu evrimin temel sürükleyici gücünün ne olduğunu grafik olarak göstermektedir. ...Diğer sınıfların hareketleri bu merkezin etrafında guruplanmakta, bu merkezi izlemekte, (işlerine gelsin veya gelmesin) yönleri bu merkezce belirlenmekte ve kendileri bu merkeze bağımlı olmaktadırlar." (Lenin, *agy*, c.16, s.410)

Lenin, ekonomik grevle siyasal grev arasındaki bağı şöyle açıklıyor:

"Ekonomik ve siyasal grev arasındaki bağ açıktır. Bunların ikisi arasında yakın bir bağ olmadan gerçekten geniş, gerçekten yığınsal bir savaşım mümkün değildir. Bu bağın somut ifadesi şudur: Hareketin başlarında, işçi sınıfının yeni kesimlerinin harekete katıldığı zamanlarda ekonomik grev hakim biçimdir. Siyasal grev ise sınıfın geri kesimlerini hareketlendirmekte, hareketi genelleştirip genişletmekte ve daha yüksek bir düzeye yükseltmektedir." (Lenin, *agy*, c.16, s.414-415)

Ekonomik grev siyasal grev için taban oluşturmaktadır. Bu taban olmadan geniş yığınları siyasetin içine çekmek mümkün değildir. Gerçek anlamda siyaset yığınların desteği ve aktif katılımıyla gerçekleşir. Yığınların, mücadeleye atılmaları için şu anda içinde bulundukları koşullardan daha ileri yaşam koşullarında yaşayabileceklerini kavramaları gereklidir. Bu konuyla ilgili olarak, Lenin 1912'de şöyle diyor:

"Diğer taraftan, emekçi yığınlar ekonomik istemler olmadan, yaşam koşullarında dolaysız ve acil bir iyileşme olmadan, ülkenin genel 'ilerlemesi' konusunda hiçbir zaman ikna edilemezler. Yığınların harekete çekilmesi, şevkle mücadele etmeleri, mücadeleyi önemsemeleri, özveri, sebat, bağlılık ve kahramanlık göstermeleri ancak sözkonusu mücadelenin çalışanlara daha ileri ekonomik yaşam koşulları sağlamasıyla olanaklıdır. Bu başka türlü olamaz. Çünkü alelade zamanlarda işçilerin yaşam koşulları inanılmaz derecede kötüdür. İşçi sınıfı kendi yaşam koşullarını iyileştirmeye çalışırken, moral, zihinsel ve siyasal olarak ilerlemekte, büyük kurtuluş amaçlarını gerçekleştirmede daha çok yetkin olmaktadır." (Lenin, *agy* c.18, s.85)

Ekonomik savaşımla ücret artışları sağlamak önemlidir ama bu savaşımın getirdiği asıl kazanım bu değildir. Ekonomik grevler, işçilere direnme azmi aşılar, uyanmamış kesimlere savaşım propagandası yapar. Burjuvazi, bu propaganda etkisini zayıflatmak için, sonuçlanan grevlerde işçilerin hiçbir ekonomik başarı elde edemediğini, grevlerin çıkmaz olduğunu yaymaya çalışır. Lenin, 1905 grevlerinin yüzde 51'inin "ekonomik" olarak başarılı olduğunu kanıtladıktan sonra şöyle diyor:

"Burjuva iktisadının ve fabrika sahiplerinin yayınladığı istatistiklerin hesaba katmamayı tercih ettikleri sonuç budur. Ayrıca gerçekte bu sonuç rublelerle ölçülemez. Çünkü işçilerin ücret artışı şeklindeki kazançlarının yanısıra, bir grevin başarılı olması başka türlü 'kazançları'da beraberinde getirmektedir. Tüm işçi sınıfı ve tüm ülke (burjuva azınlığın değil, emekçi yığınların ülkesi) grevci işçilerin sömürücülere karşı gösterdiği *dirençten* de kazançlı çıkmaktadır. *Eğer bu direnç olmasaydı işçiler sefil olurlardı. Bu direnç olmaksızın işçiler insan olmaktan çıkıp sermayenin umutsuz köleleri olurlardı."* (abç) (Lenin, *agy*, c.19, s.315).

1907 yenilgisinden ve gericilik döneminin karanlığından sonra Rusya'da devrimci durumun yeniden oluşmaya başladığını 1912 Lena altın madeni grevleriyle müjdeleyen Lenin, daha sonraki yazılarından birinde 1905 devrimci kabarışıyla grevler arasındaki çarpıcı ilişkiyi şöyle tahlil ediyor:

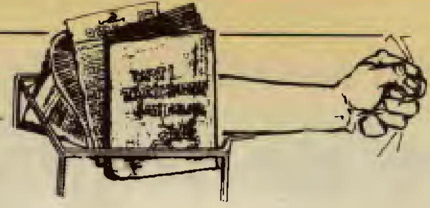
"...Devrim öncesinde yeralan on yıl içinde greve giden işçilerin yıllık ortalaması 43.000'di. Yani on yılda 430.000 grevci. Ocak 1905'de, devrimin ilk ayında ise, grevci sayısı 440.000 idi. Diğer bir deyişle, *bir ayda* önceki on yılın tümündeki grevci sayısından *daha çok* işçi greve katılmıştır. ... Bu kuşkusuz Rusya işçilerinin Batı Avrupalı işçi kardeşlerinden daha çok eğitimli, daha güçlü veya mücadeleye daha yatkın olduğunu göstermez. Hatta bunun tersi doğrudur.

"Fakat bu proletaryanın uyuyan enerjisinin ne kadar muazzam olabileceğini gösterir." (abç) (Lenin, *agy*, c.23, s.239-240)

Çözülmekte olan gericiliğin işçi yığınlarına dayattığı dayanılmaz yaşam koşullarını kırıp dağıtmak için sonsuz bir özveriyle çalışmanın gerektiği bir dönem yaşıyoruz. Bu, herşeyden önce işçi sınıfımızın sağlığı, varlığı açısından yakıcı bir görevdir.

Partimizin 5(1). Kongre kararları ışığında, işçi sınıfının yükselteceği ekonomik eylemlere var gücümüzle destek olalım. Bugün Türkiye'de "üç kuruşluk ücret kavgası" doğrudan siyasal bir nitelik kazanmaktadır. Bize düşen bu siyasal savaşımı sendikal siyasetle sınırlama girişimlerine karşı savaşmak, devrim için savaşıma bağlamaktır.

PARTİ TARİHİNDEN SAYFALAR

Parti Tarihinden Sayfalar'a 278. sayımızdan bu yana yer veremedik. Bu sayımızda, 1930 Ağustos'unda yayınlanan *İnkilap Yolu* gazetesinde yer alan yazıları yayınlamaya devam ediyoruz.

Muhalefet oyununun içyüzü

Imperyalisme teslim olmağa hazırlanan halk fırkasının birkısmı "serbest cümhuriyet fırkası" namını takındı.

Halk fırkası efkârı umumiyeye yeni bir oyun oynamıya kalkıştı. Bu orta oyununun rejisörü Gazi, baş aktörü Fethi bey ve ilk perdesi de "Serbest cümhuriyet" fırkasıdır. Fakat bu neden icap etti? Halk fırkası diktatorluğunun halkı igfal için bu yeni çareye başvurmasına sebep ne? Vaz'iyeti dikkatla gözden geçirirsek, önümüzdeki hadisenin, bir şahsi irade mahsulü olmaktan ziyade, bir takım iktisadi ve ictimaî zaruretlerden münbeis olduğunu görmekte geçikmeyiz.

Burjuva Matbuatının okuyuculara inandırmağa cabaladığı yüksek niyetlerden ve emellerden hiç biri mevzuu bahis değildir. "Memleketin siyasî inkişafında bir tekâmül merhalesi, tek fırkali parlamento (!) idaresinden çift fırkalı rejime geçme zamanı geldiğinin takdiri, halkın serbest tenkit hakkına riayet, v.s. ." bunlar hep iztirarî bir fili süslemeğe ve kulaklarda hoş bir tesir bırakmağa mahsus kuru laflardır.

Ortadaki çıplak hakikat şudur:

Halk fırkası önüne duramıyacağını nihayet anladığı iki büyük taz'yık karşırında vaz'iyet almak mecburiyetinde bulunıyordu: 1. uzun müddettenberi bütün müsaade kârlıklarına rağmen bir türlü kendisine yaranamadığı imperyalist sermayenin tazyiki; 2. sefalet ve iztirabının son dereceyi bulmasına mebnî ayaklanmak üzere bulunan ve kısmen ayaklanan hoşnutsuz halk kütlelerinin tazyiki. *O, bunların her ikisile de boy ölçmekten korktu.* Gerek haricî gerek dahilî siyasetine yeni bir istıkamet vermek suretile güçlüklerden ve tehlikelerden yakayı sıyırmak kaygusuna düştü. Tatbiki düşünülen pilân, *sezdirmeden imperyalisme teslim olmak; ve hoşnutsuz kütleleri bir az oyalayarak vakit kazanmak, hakiki kuvvetlerini anlamak ve kendilerile hesaplaşmazdan evvel esaslı bir tarzda hazırlanmak,* cümlelerile hulasa edilebilir.

Aynî bayrak altında ve aynî rehberler marifetile bunu yapmak kendi kendisini inkâr etmek ve rezil olmak demekti. O halde ne yapmalıydı? Kemal, gülünç olmaktan sıkılmayan kendine hass ustalıkla,buna bir çare buldu: Halk fırkasının rahminden bir muhalefet fırkası doğurtmak! Gizli tutulan üç aylık bir hamilden sonra, günün birinde tantana ile dünyaya ayak basan bu nevzat, aklınca, hem imperyalisme teslim olma işini becerecek, hem de — Devlt siyasetinde feal bir rol oynamak kuruntusula ve tatlı vaitlerle avutacağı — halk kütlerinin galeyanını teskin edecektir.

Bu tarzda umumî efkârı igfal etmek, ve halk fırkasının siyasî hedeflerini ona hazmettirmek vazifesini sabık sefir ve esbak başvekil Fethi bey üzerine aldı. *O, bu suretle kemalismin, yani Gizinin en haysıyetsiz ve en ikiyüzlü kuklalarından biri olduğunu ispat etmiş oldu.*

Her iki fırka — halk fırkası ve serbest cümhuriyet fırkası — rehberlerinin gizli niyetleri ve emelleri bir merkezdedir. Yalınız bu nevi makiyavelik kararlar ve teşebbüslerle ictimaî haraketleri dudurmak veya yollarından çevirmek imkânı olmadığını unutmamalıyız. Bizce mühim olan kemalismin diktatorluk bağlarını bir az gevşetmeğe mecbur kalmış olmasıdır. O muhaklak mütemadiyen vaziyete hakim olmağa çalışacaktır. Fakat tekmil tedbirlere rağmen, iktisadî ve ictimaî münasabetlere tabi olan hadisatın kendi dahilî mantıklarına göre inkişaf edeceklerinde hiç şüphe yoktur.

Yeni fırka, ya kendisine tehacüm eden ictimaî tabakaların (küçük-burjuva münevverliği, bazı esnaf ve zanaatkâr gurupları) tazyiki altında halkçı islahatçılık yolunda ciddî mücadelelere girişmeğe mecbur olacak, ve sahihten bir burjuva muhalefet fırkasına tahavvül edecek. Yahut ta halk fırkasının talimatlarına sadık kalarak, hükûmete aleyhtar kütleleri ileri atılmaktan, kat'i mücadelelere girişmekten men'etmeğe uğraşacaktır. Bu takdirde az zamanda foyası meydana çıkacağı *kemalismin bir yedek teşkilâtı olduğu* anlaşılacağı cihetle, hoşnutsuz halk kütlelerinin kin ve gazabına uğramakta geçikmiyecektir.

Ortaya bir de program sürülmüş, "sağlıktan, solluktan" bahsolunmuştur. Mes'eleyi bir de bu cepheden görmek lâzım.

Takip edilen — işaret ettiğimiz — maksatlara göre, serbest cümhuriyet fırkasının mahiyeti meydandadır. O tamamile aksiinkilapçı, mürteci bir fırkadır. Vaziyeti daha doğru âksettiren bir ifade ile demeliyiz ki: *serbest cümhuriyen fırkası yaftesi altında halk fırkasının takip etmeğe hazırlandığı siyaset şimdiye kadar takip ettiği siyasete kıyasen daha aksi-inkilapçı ve daha mürtecianedir.* Çünkü o yüzünü, inkilap ve kurtuluş dünyasından, zulüm ve tahakküm dünyasına: sermayedar müstemlikecilerin *"cem'iyeti akvamına" çeviriyor. Çünkü o, soyanlar ve ezenlere yaklaşmak ve soyulan ve ezilen kütlelerden uzaklaşmak istiyor. Çünkü o, ecnebi sermayesi önünde memle*ketin kapılarını ardına kadar açmağa can atıyor. Çünkü o, ecnebi sermayedarlarıla ortak ve onlara tabi yerli sermayedar burjuvazinin küçük müstahsıl emekçi kütleleri kolaylıkla mahvü perişan ecir vaziyetine irca etmelerine çok müsait bir iktisadî liberalism siyaseti terviç ediyor. Ve nihayet çümkü onun da halkı avlamak için ileri sürdüğü halkçılık serbestileri ve masuniyetleri, *amele sınınfına ve yoksul köylü kütlelerine şumulü olmıyan,* münhasiren istismarcı sınıflara mahsus bir halkcılıktır. Bütün bunlar bize *"tarakkiperver cümhuriyet fırkası"*nın hortladığı hissini veriyor.

Bu fırkanın programını benimsemek suretle, kemalist burjuvazinin — ecnebi sermayesine sıkı bir tarzda bağlı — büyük ticaret ve büyük zıraat sermayedarları hızbı, sınıfî menfaatlerine en uygun adettiği, *imperyalisme teslim* olma siyasetini açıktan açığa tatbik etmeğe kalkışıyor. Mevzuu bahis programı gelecek sayımızda etraflı bir tarzda tahilil edeceğiz. Bugün kısaca bu kaba manevrayı teşhir etmekle iktifa ediyoruz.

Sözümüz kesmezden evvel amele rehberlerine ve kommunist mücahitlere şu hakikatleri bir def'a daha tekrar edeceğiz: Cümhuriyet halk fırkası ve serbest cümhuriyet fırkası deye ayrı ayrı iki mevcudiyet yoktur. Önünüzde halk fırkası rehber kadrosunun siyaset değiştirme ameliyesi cereyan ediyor. Bu fırka, milli istiklâli imperyalisme satmağa ve ona teslim solmağa kara veren, Gazinin teşebbüsüyle bu işi görecek bir teşkilat kuruyor. Bu ve o, her ikisi aynî şey olduğu ve her ikisi de sermayedar burjuvaziyi temsil ettikleri için, aynî derecek bizim düşmanlarımızdırlar. Fakat halk fırkasının ne mal olduğu kütlelerce artık tamamile anlaşılmıştır; halbuki serbest cümhuriyet fırkası halkçılık serbestileri ve vergilerin azaltılması gibi demagojilerle hoşnutsuz halktan birçok kimşeleri igfal etmek imkânına malik bulundoğundan, inkılap hareketlerine otekiden daha ziyade muzir olabilir. Bunun için kommunistler en şiddetli hücumlarını, teşekkül devresinde bulunan bu sahtekâr fırkaya tevcih etmeğe mecburdurlar.

M.K.

Marxism ve Leninizm meseleleri

Lenin'i dinleyelim

Fırka gazetesinin ehemmiyeti ve teşkilatçı rolü

Fikrimizce, fealiyetimizin başlangıç noktası, matlup olan teşkilâtın yaradılması yolunda ilk amelî adım, ve nihayet o elimizde olunca şaşırmaksızın teşkilatı inkişaf ettirebilecegimiz, derinleştirebileceğimiz ve genişletebileceğimiz ip ucu, — siyasî merkezi bir gazeta yaratmaktır. Biz herşeyden evvel bir gazetaya muhtacız; onsuz esaslı, neticelerini müdrik ve her cihete şamil bir propaganda ve tahrikât imkânsızdır.........

Şahsî te'sirler, mahallî beyannemeler, risalecikler, v.s. vasıtasıla yapilan dagnık tahrikâtı, ancak mevkut bir matbuat vasıtası ile mümkün olan umumileştirilmiş ve muntazam bir tahrikât ile tamamlamak ihtiyacı bugünkü kadar şiddetle hiçbir zaman kendini göstermemişti. Mübalagasız denilebilir ki, bir gazetanın az veya çok fasılalı ve müntazam intişarı (ve dagıtılması bizim mücadele feahyetimizin bu en iptidaî ve en mühim şubesinin ne derecede sağlam kurduğumuzu ölçmek icin kâfî bir mikyas hizmeti görebilir Biz matbu kelam yardımıla halk üzerinde ve hükûmet üzerinde te'sir icra etmek kabiliyetini göstermedigimiz takdirde ve göstermedigimiz müddetçe, diğer daha karışık, daha güç, ve bunun için daha kat'î icrayı teşir vasıtalarının tevhidi fihri bir hayalden ibaret olacaktır. Bizim hareketimiz, gerek fikrî, gerek tatbikat ve teşkilât noktai nazarından, herşeyden evvel, dağnık olmaktan, ekser mücahitlerin hemen tekmil vakitlerini, mahdut olan, tamamile mahallî işlere sarfetmelerinden müztariptir.....

Ve işte bu hatanın bertaraf adilmesi yolunda, müteaddit mahallî hareketlerin umumî bir müttehit harakete tahvili yolunda *ilk adım* umum memlkete şamil bir gazetenin tesisi olmadıdır. Nihayet mutlaka bir *siyasî gazetaya* muhtacız. Bir siyasî organ (naşiri efkâr) olmaksızın, bugünkü Evropada, bir siyasi haraket mamına layik bir hareket tasavvur edilemez. O olmaksızın bizim — siyasî hoşnutsuzluk ve protesto unsurlarını temerküz ettirmek ve onlarla proletariyanın inkilapçı haraketini feyzlendirmek — vazifemiz kat'iyen gayrikabili ifadır. Biz ilk adimı attik, amelede fabrikalerdeki uygunsuzlukların "iktisadî" teşhiri için abir heyecan uyandırdık. Bundan sonraki adımı da atmak ve bir dereceye kadar düşünen halk tabakalarında siyasî teşhirler icin heyecan uyandırmak mecburiyetindeyiz. Ittiham seslerinin bugün bu kadar zaif, nadır ve cekingen olmasından cesaretsizliğe düşmemelidir. Bu kat'iyen, kütlelerin polisin keyfî muammelelerine tahammul etmiş olmasından ileri gelmiyor. Bunun sebebi ifşaatta ve ittihamlarda bulunmiya kadır ve hazır olan kimselerin üzerinden hitap edecekleri bir kürsüya malik olmamalarında, hatipleri heyecanla dinliyecek ve onarlı teşci edecek bir samiin mevcut olmamasında, onların hiçbir yerde halkta, "herşeye kadır" rus hükûmeti aleyhine bir ittiham ile kendisine müracaat etmek zahmete değecek bir kuvvet görmemelerindedir. Fakat şimdi bütün bunlar muthiş bir sur'atla degişiyor. Böyle bir kuvvet mevcuttur, bu inkilapçı proletaryadir; o şimdiden siyasî mücadeleye daveti yalımız işitmeye ve ona müzaheret etmeğe değil, fakat ayni zamandan bizzat cesaretle mücadeleye atılmaya da müheyya oldugunu gostermiştir. Biz şimdi, vazifesi istibdat hükûmetini umum halk huzurunda teşhir etmek olan bir kürsü yaratacak vuz'iyetteyiz ve onu yaratmakla mükellefiz, — böyle bir kürsü bir fırka gazetası olmak mecburiyetindedir...........

Proletarya vasıtası ile gazeta şehirlerin küçük burjuvaları, evlerinde çalışan işçiler ve köylüler arasına da hulul edecek ve böylelikle hakiki bir siyasi halk gazetası olacaktır.

Mamafi yazetanın rolu sadece fikirlerin yayılmasına, sadece siyasi terbiyeye ve siyasi birlik yoldaşları kazanmağa münhasır değildir. *Gazeta yalnız bir kollektif propagandacı, bir kollektif tahrikâtçı değil, o ayni zamanda bir kollektif teşkilâtçıdır* (mütercim tarafından altı çizilmiştir. Bu itibarla o, inşa edilmekte olan bir binanın etrafına kurulan iskelelere benzetilebilir; o, binanın alacağı şekli gösterir, münferit bina ameleleri arasındaki rabıtayı kolaylaştırır, ancak teşkilatlı iş sayesinde elde edilen işin aralarında taksimi ve umunî neticelerin kavranması husuşlarında onlara yardim eder.

(Devam eaecek)

İnsan yaşamının hiçe sayıldığı Türkiye'de çevre sorunlarının çözümü için savaş önemli bir demokratik savaşım odağıdır.

Türkiy ’d sağlığımız da devrimin ucundadır

Çevre sorunları bugün Türkiye'de birçok emperyalist ülkeden daha vahim boyutlardadır. Yığınlar kendilerini etkileyen bu sorunların giderek bilincine varıyorlar. 12 Eylül sonrasında, yığın hareketliliğinin yavaş yavaş boy verdiği alanlardan biri de bu sorunlardır.
(*TKP-İşçinin Sesi* 5(1). Kongresi)

Çöplükler çocuk bahçesi olunca...

Çevre sorunları, Türkiye'de uzun yılların da birikimiyle gerçekten ciddi boyutlara varmıştır. Biz bu yazımızda, özellikle tarım ve koruma ilaçlarının yarattığı sorunlara değineceğiz.

Nokta dergisinin bir araştırmasına göre Türkiye'deki tarımsal ürünlerin hemen hepsi zehir içeriyor. Birçok ülkede kullanımı yasaklanmış kimyasal ilaçlar ya "gizlilik anlaşmaları" çerçevesinde ya da açıkça "ürünleri zararlılardan *koruma* amacıyla"(?) kullanılıyor. Bu ilaçların hem kullanımları sırasında hem de bu ilaçlarla yetiştirilen sebze ve meyvaların tüketimi sonucu meydana gelen zehirlenme ve ölümlerin oranı oldukça yüksektir. Kullanılan bazı tarımsal ilaçların doğru bir kullanımla zararlarını en azından düşük tutmak mümkün olsa bile, ilaçlamanın bilimsel yöntemlerden uzak, gelişigüzel ve denetimsiz yapılması da zehirlenme ve ölüm oranını arttıran bir faktör oluyor. Tarım ilaçlarını kullanan üreticilere, bu konuda hiçbir eğitim verilmediği gibi, ambalajların çoğunun üzerinde ilaçların nasıl kullanılması gerektiğini anlatan bilgiler ya yoktur ya da yetersizdir. Tarım ilaçlarının önemli bir bölümü de zaten ambalajsız satılmaktadır.

İnsan yaşamının hiçe sayıldığı Türkiye'de, burjuvazinin, insanlığı ilgilendiren her alanda olduğu gibi bu alandaki tutumu da akıl almaz derecede sorumsuz ve aşağılıktır. Bir öğretim üyesinin verdiği örnek gerçekten çarpıcıdır:

"Tarım ilaçlarının yoğun olarak kullanıldığı Çukurova bölgesinde yöresel deyimi ile zehir atma, Haziran ayından başlayarak yaz sonuna kadar uçaklarla sürdürülmektedir. Bu süre içinde Çukurova'da doğa ölür. Ovada ne bir kuş sesi duymak, ne de bir başka yaban hayvanına rastlamak mümkün değildir. Kanallardaki balıklar ölür, üretici hayvanını kırda otlatmayı düşünmez.

"Çukurova'da son yıllarda büyük bir sağlık sorunu olarak ortaya çıkan sıtmanın önemli bir nedeni de, kimyasalların yoğun tüketimidir. Bu hastalığın taşıyıcısı olan sivrisinekler uzun yıllar bu ilaç guruplarının baskısı altında tutuldular. Zamanla da ilaca direnç kazandılar. Artık sivrisinekleri klasik ilaçlama yöntemleriyle yok etmek imkansız hale geldi." *(Nokta*, sayı:23)

Bu tablo, tarım ürünlerini zararlılardan korumak adına, canlılara zarar taşımayı canlandırıyor. Kuşları, hayvanları öldüren bu tarım ilaçlarının bölge halkı, bu topraklarda çalışan on binlerce tarım işçisi üzerindeki etkilerine ise değinilmiyor bile. Burjuvazi kısa erimli kâr amaçları peşinde, bir yandan canlıları zehirliyor öte yandan artık birçok ülkede adı bile unutulmuş sıtma gibi illet bir salgını da beraberinde getiriyor.

Kapitalizmin üretim anarşisinden, aşırı kâr güdüsünden, eşitsiz gelişmesinden büyüyerek bugün "çevre sorunları" olarak karşımıza çıkan sorunlar, başta işçi sınıfı olmak üzere halkın, tüm canlıların yaşamını tehdit ediyor.
(TKP-*İşçinin Sesi* 5(1). Kongresi)

Türkiye'de çevre kirlenmesi birçok emperyalist ülkeye oranla çok daha çarpıcı boyutlardadır. Bunun asıl nedeni kuşkusuz Türkiye kapitalizminin dışa bağımlı, görece geri yapısıdır. İşçi sınıfına günlük ekmeğini bile vermeyen Türkiye burjuvazisinin en son düşüneceği şey insan sağlığıdır. Çünkü emperyalistleşmek, "ne pahasına olursa olsun" kapitalizmi yaşatmak gündemdedir. Burjuvazi kârlı görmediği hiç bir alanda, doğrudan insan yaşamını bile ilgilendirse yatırım yapmayacağını kendisi dile getiriyor. Örneğin bilim adamlarının zehirli tarım ilaçlarına alternatif olarak öne sürdüğü tarımda biyolojik mücadele kârlı görülmediği için, yalnızca Antalya yöresinde narenciye alanında uygulanıyor. Bitki zararlıları dışında canlılara hiçbir zararı dokunmayan biyolojik mücadelenin niçin yaygınlaştırılmadığı konusundaki sorulara, tarım ilacı üreten tekellerin yanıtı, bu yöntemin kendileri için kârlı olmadığı şeklinde oluyor. Kendilerinin kesinlikle bu yönteme yönelemeyeceklerini, istiyorsa devletin bu işe el atması gerektiğini söylüyorlar. Yani, "bu iş bize çok kârlı gelmediği için insanları zehirlemeye devam edeceğiz" diyorlar.

İlaç firmalarından umudu kesen birçok "çevreci" de bu işe devletin el atması gerektiğini vurguluyor. Oysa ilaçlara ruhsat veren, ilaçlama projelerini hazırlıyan, bu firmaların ürünlerine alıcı bulan da bu devletten başkası değildir. Tarım, Orman ve Köy İşleri Bakanı Doğan, piyasadaki tarımsal ürünlerin bakanlık uzmanlarınca sürekli denetlendiğini, analiz edildiğini ve *"bugüne değin insan yaşamı açısından 'tolerans sınırının' üzerinde ilaç bakiyesinin tesbit edilmediğini"* iddia ediyor. Öte yandan Türkiye'nin Almanya ve Hollanda'ya ihraç ettiği tonlarca mercimek ve peynir, bu ülkelerin gıda uzmanlarının verdiği raporla "tolerans sınırının" üzerinde DDT içerdiği gerekçesiyle aynen Türkiye'ye iade ediliyor. Hem de DDT'nin Türkiye'de üretimi, tüketimi ve depolanması yasalarla yıllar önce yasaklanmışken(!) Aynı peynir ve aynı mercimek Türkiye'de her türlü denetimden uzak pazarlanıyor, tüketiliyor. Piyasadaki ürünlerin analizinde "tolerans sınırı üzerinde ilaç bakiyesine rastlamayan" bakanlığın, tolerans sınırı ölçütünün, insan sağlığını değil tekel kârını esas olan bir ölçüt olduğu anlaşılıyor.

Yine "kârlı bir ihale"nin sonuçlarını geçtiğimiz günlerde İstanbul halkı yaşadı. İstanbul Anakent Belediyesi'nin "sivrisinek ve karasinekle mücadele" kampanyası için açtığı ihaleyi ICI isimli bir İngiliz firması kazanıyor. İstanbul uçaklarla havadan ilaçlanıyor ve sineklerden başka arılar ve kuşlar da patır patır dökülmeye başlayınca Hayvanlara Yardım Derneği savcılığa başvurup ilaçlamanın durdurulmasını istiyor. Nevzat Ayaz "sadece sinekler ölüyor" diye feryat ededursun, ortaya çıkıyor ki ilaçlama, zararı çok düşük olan sentetik sinek ilacı yerine canlılar üzerindeki zararlı etkileri nedeniyle çoğu ülkede yasaklanmış ama "daha kârlı" olan fosforik ilaçla yapılmış! Kuşların ölmesiyle başlayan tartışmalarda elbette ilacın insanlar üzerinde bıraktığı zararlı etkiler bir kez bile konu edilmiyor. Şaka değil, Türkiye'de bir "İnsanları Koruma Derneği"ne şiddetli bir gereksinim vardır!

Türkiye'de çevre sorunlarının vahim boyutlara varmasının bir önemli nedeni de, emperyalist ülke burjuvazilerinin çevre kirliliğini az gelişmiş ülkelere ihraç etmesi ve Türkiye burjuvazisinin de buna kucak açmasıdır. Avrupa'daki demokratik kamuoyu, çeşitli ulusal ve uluslararası örgütler aracılığıyla çevre kirliliğine karşı mücadele ediyor. Bu temelde yaratılan baskı bu soruna kalıcı bir çözüm getirmiyor ama burjuvazinin daha "temkinli" davranmasına neden oluyor. Ancak burjuvazi kâr güdüsünde "temkinli" olamayacağı için, çevre sorunu da coğrafik olarak yer değiştiriyor ve Türkiye gibi zayıf halkalara kayıyor. Örneğin birçok ileri kapitalist ülkede ruhsat alamayan, ya da almak için en az 7-8 yıl beklemek zorunda olan ilaç firmaları, bu sürenin 2-3 yıl olduğu Türkiye'de kolayca ruhsat alabiliyor. Kendi ülkesinde, yasaklanmış ilaçları üretemeyen firmalar Türkiye'de ihale kazanabiliyor. Merkezi emperyalist ülkelerde olan vakıflar, yasaları elvermediği için kendi ülkelerinde bulamadıkları insan kobayları Türkiye'de bulabiliyorlar.

Burjuvazi kendi yarattığı, giderek ağırlaşan çevre sorunlarına ancak kârlı gördüğü alanlarda ve düzeylerde el atıyor. Köklü çözümlere nefesi yetmiyor. Öte yandan emperyalist ülkeler, kendi demokratik kamuoylarının baskısını hafifletebilmek için çevre kirliliğini zayıf halkalara *ihraç* etme yolunu tutuyor.
(TKP-*İşçinin Sesi* 5(1). Kongresi)

Birçok toplumsal sorunda olduğu gibi çevre sorununda da iş çoktan "çığrından" çıkmıştır. Bunun bir örneği geçtiğimiz günlerde "Novaljin olayı" ile yaşandı: Sağlık Sosyal Yardım Bakanlığı Novaljin ampul preperatlarını, "öldürücü etkileri" olduğu gerekçesiyle yasakladı. Bu karar gazetelerde yayınlandı. Ardından, 11 Haziran tarihli gazetelerde, en büyük ilaç tekellerinden biri olan Hoechst bakanlığa "hodri meydan" dercesine koca bir ilan yayınladı. İlan Novaljin'in piyasada her türünün bol miktarda mevcut olduğunu ve bundan böyle de mevcut olmaya devam edeceğini duyuruyordu!

Kafası bozulan tekelin bakanlığa meydan okuduğu, devletçe yasaklanmış ilaçların gene aynı devlet eliyle piyasaya sürüldüğü, insan yaşamının hiçe sayıldığı Türkiye'de çevre sorunları önemli bir savaşım odağıdır. Türkiye'de kapitalizmin çarpık gelişmesi, beraberinde getirdiği sorunları da öylesine çarpık getiriyor ki, burjuvazi, sorunu ileri kapitalist ülkelerde olduğu gibi hafifletemiyor. Çünkü nefesi yetmiyor.

TKP-*İşçinin Sesi* 5(1). Kongresi çevre sorunu konusunda komünistlere, devrimcilere şu çağrıyı yaptı:

"5(1). Kongre, bütün komünistleri, devrimcileri, en başta insan sağlığı olmak üzere, işçi sınıfı ve emekçi halkın doğal çevresini korumak üzere istemler yükseltmeye, bu istemleri devrim hedefine bağlayıp yığınlara öncülük etmeye çağırır."

Haydi, kongre kararımızın ışığında, çevre sorunlarının çözümü, sonul çözümü için komünizm kavgasına!

Zahide Demirgören